

Publisher: Parliament
Type of act: the law
Type of text: full text
Entry into force of the revision: 01.07.2023
Expiry of revision: 31.12.2023
Disclosure notice: RT I, 11.01.2023, 12

Family law

Adopted on 18.11.2009
RT I 2009, 60, 395
entry into force 01.07.2010

Amended by the following acts

Reception	Publication	Enforcement
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011 shall enter into force on the day specified in the decision of the Council of the European Union on the annulment of the exception established for the Republic of Estonia on the basis of Article 140(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union, Council of the European Union 13.07.2010. a decision No. 2010/416/EU (OJ L 196, 28.07.2010, pp. 24–26).
03.06.2010	RT I 2010, 34, 181	01.07.2010
08.12.2010	RT I, 21.12.2010, 4	01.01.2011
08.12.2011	RT I, 29.12.2011, 1	01.01.2012, partially 01.01.2014 and 01.11.2014
13.06.2012	RT I, 27.06.2012, 4	07.07.2012
11.06.2014	RT I, 29.06.2014, 3	09.07.2014, partially 01.01.2015 and 01.05.2015
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, on the basis of paragraph 4 § 107 ³ of the Act on the Government of the Republic, the titles of the ministers replaced from the revision effective on July 1, 2014.
19.11.2014	RT I, 06.12.2014, 1	01.01.2016
18.02.2015	RT I, 12.03.2015, 4	01.10.2015
16.02.2016	RT I, 10.03.2016, 1	01.07.2016
07.12.2016	RT I, 21.12.2016, 2	01.01.2017, the law replaced the word "county government" throughout with the word "Social Insurance Board" in the corresponding case.
07.12.2016	RT I, 21.12.2016, 1	01.03.2018
20/04/2017	RT I, 09.05.2017, 1	01.07.2017
11.03.2020	RT I, 27.10.2020, 1	06.11.2020
22.11.2021	RT I, 10.12.2021, 1	01.09.2022, partially 01.07.2023
08.12.2021	RT I, 22.12.2021, 2	01.01.2022
13/04/2022	RT I, 28.04.2022, 1	08.05.2022
18.05.2022	RT I, 08.06.2022, 1	01.11.2022
26.10.2022	RT I, 10.11.2022, 1	20.11.2022
28.12.2022	RT I, 11.01.2023, 2	01.02.2023

Part 1 MARRIAGE

Chapter 1 CONCLUSION OF MARRIAGE

§ 1. Prerequisites for entering into marriage

- (1) Marriage is concluded between a man and a woman.
- (2) Persons of legal age may marry.
- (3) [Repealed - RT I, 08.06.2022, 1 - entry into force. 01.11.2022]
- (4) An adult with limited legal capacity may marry only if he/she sufficiently understands the legal consequences of marriage. If a guardian has been appointed for a person, it is assumed that the person does not understand the legal consequences of the marriage, unless otherwise stated in the order appointing a guardian.

§ 2. Prohibition of marriage between blood relatives

- (1) The following may not marry:
 - 1) a direct relative of the ascendant and the descendent;
 - 2) brother and sister and half-brother and half-sister.
- (2) The provisions of subsection 1 of this section also apply if the family relationship of persons has ended as a result of the adoption of one person.

§ 3. Prohibition of marriage in the case of an adoption relationship

Persons whose family relationship specified in § 2 subsection 1 of this Act is based on adoption may not marry each other.

§ 4. Prohibition of multiple simultaneous marriages

Marriage cannot be concluded between persons, at least one of whom is already married.

§ 5. Circumstance preventing marriage

The civil status officer cannot confirm the conclusion of a marriage if there is reason to assume that there is a basis for annulment or nullity of the marriage.

§ 6. The right of a clergyman to refuse to enter into a marriage

A clergyman authorized to confirm the conclusion of a marriage has the right to refuse the conclusion of a marriage if the person to be married does not meet the conditions for the conclusion of marriage according to the creed valid in the church, parish or association of congregations.

§ 7. Procedure for entering into marriage

(1) The marriage is concluded in the presence of the civil status officer.

1

(1) A civil status officer within the meaning of Part 1 of this Act is also a notary and a clergyman, who has the right to perform civil status procedures according to the Civil Status Procedures Act.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) A marriage is entered into on the condition that the parties to the marriage express their will to enter into a marriage in person and in the presence of the registrar at the same time.

(3). The declaration of intent to enter into marriage cannot be conditional.

(4) After receiving an affirmative answer from both spouses, the registrar declares that the parties are legal spouses from that moment on.

(5) The civil status officer enters the conclusion of a marriage into the population register in accordance with the procedure provided for in the Act on Civil Status Operations.

§ 8. Marriage promise

A promise to marry does not give rise to a claim to enter into marriage or a claim for damages if the promise is not fulfilled. An agreement deviating from the provisions of the first sentence is void.

Chapter 2 NULLITY OF MARRIAGE

§ 9. Grounds for annulment of marriage in court

(1) The court may declare the marriage invalid in the legal proceedings, if:

- 1) the requirement regarding the age of marriage or legal capacity has been violated when the marriage was concluded;
- 2) the marriage ban provided for in §§ 2–4 of this Act has been violated by entering into the marriage;
- 3) the formal requirements prescribed in subsections 2–4 of § 7 of this Act have been violated when entering into a marriage;
- 4) at least one of the spouses had a temporary mental disorder at the time of the marriage or if he was incapacitated for other reasons;

5) the marriage was concluded under the influence of fraud, threat or violence, including concealing the spouse's state of health or other personal circumstances, if this circumstance is important from the point of view of concluding the marriage;

6) the intention of one or both parties was not to fulfill the obligations associated with the state of marriage, but the marriage was concluded with other intentions, primarily with the aim of obtaining an Estonian residence permit (fake marriage);

7) the spouses are of the same sex as a result of a sex change that took place during the marriage.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) There is no right to demand the annulment of the marriage if the spouse has concealed his financial status.

§ 10. Nullity of marriage

A marriage is void if:

1) the marriage is entered into by persons of the same sex;

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

2) the conclusion of marriage has been confirmed by a person without the competence of a civil status official or

3) either one party has not expressed the will to conclude a marriage.

§ 11. Grounds for refusal to declare marriage invalid

The marriage is not declared invalid if:

1) the requirement regarding the age of marriage has been violated, but by the time the marriage is declared invalid, the court has extended the legal capacity of the minor to marry, or if the spouse confirms upon coming of age that he wishes to continue the marriage;

2) the requirement regarding legal capacity has been violated, but the adult spouse, whose legal capacity was limited at the time of the marriage, confirms after regaining legal capacity that he wishes to continue the marriage;

3) the spouse who entered into a marriage in a state of incapacity confirms after regaining the capacity to decide that he wishes to continue the marriage;

4) in the case of a sham marriage, the spouses have lived together as spouses for at least three years after the marriage was concluded, or children have been born from the marriage.

§ 12. The right to file a lawsuit

(1) An action for annulment of marriage may be filed:

1) in case of violation of § 1 subsections 2–4, § 2–4, § 7 subsections 2–4 and § 9 subsection 1 point 4, 6 or 7 of this Act, either spouse or the minister responsible for the field and, in case of violation of § 4 of this Act, also another person whose rights have been violated by entering into a marriage;

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

2) a spouse who has entered into a marriage under the influence of fraud, threat or violence.

(2) An adult spouse with limited legal capacity may file a lawsuit with the guardian's consent. A guardian may also file a lawsuit on behalf of a spouse with limited legal capacity.

(3) If the minor spouse lacked the legal capacity required to enter into marriage at the time of entering into marriage, the action shall be filed by his/her legal representative. In other cases, the minor spouse files the lawsuit himself, without needing the consent of the legal representative.

§ 13. Expiration of the right to claim annulment of marriage

(1) Expiration does not apply to the claim for annulment of marriage.

(2) If the marriage has been entered into in a state of incapacity, the request for annulment of the marriage may be submitted within one year from the recovery of decision-making capacity. If the marriage was concluded under the influence of fraud, threat or violence, the action for annulment of the marriage may be filed within one year from the knowledge of the mistake or fraud or from the cessation of the influence of the threat or violence.

(3) For the legal representative of a spouse with limited legal capacity, the deadline for filing a lawsuit begins earlier on the day when he or she becomes aware of the circumstances enabling the annulment of the marriage, in the case of a minor spouse, earlier on the day when the spouse reaches the age of majority. If the legal representative of the spouse with limited legal capacity has not submitted the action in time, the spouse may submit the application himself within six months of reaching the age of majority or regaining legal capacity.

(4) If the marriage has ended, the lawsuit can no longer be filed, unless at least one of the spouses was already married at the time the marriage was concluded.

§ 14. Consequences of annulment of marriage

(1) If the marriage annulment judgment has entered into force, the marriage is void from the beginning.

(2) Abielu tühisuse korral on abieluvaraleping tühine. Kui pooltevahelistest suhetest ei tulene teisiti, kohaldatakse nende varalistele suhetele seltsingu kohta käivaid sätteid.

(3) Kui abielu tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et üks abielluja varjas teise abielluja eest, et ta on juba abielus, või mõjutas teist abikaasat abielluma pettuse, ähvarduse või vägivalllaga, võib kohus temalt välja mõista elatise temaga kehtetus abielus olnud isikule, kohaldades käesolevas seaduses lahutatud abikaasa ülalpidamise kohta käivaid sätteid. Kohus võib õigusvastaselt abielu sõlmima kallutatud poole nõudel kohaldada poolte varalistele suhetele käesoleva seaduse 4. peatüki teise jao esimeses jaotises sätestatud.

(4) Kui abielu tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et abielus on samast soost isikud, ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud, vaid abielu loetakse lõppenuks kohtuotsuse jõustumisest.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

3. peatükk ABIELU ÜLDISED ÕIGUSLIKUD TAGAJÄRJED

1. jagu Üldsätted

§ 15. Abieluline kooselu ning abikaasade õigused ja kohustused

(1) Abiellumisega alustavad mees ja naine abielulist kooselu, mis kohustab neid vastastikuseks lugupidamiseks ja toetuseks. Abikaasadel on teineteise ja perekonna suhtes võrdsed õigused ja kohustused. Nad korraldavad ühiselt oma abielulise kooselu ja perekonna vajaduste rahuldamise, pidades silmas teineteise ja laste heaolu ning vastutades teineteise ees abieluga seotud kohustuste täitmise eest.

(2) Abikaasad osalevad ühise koduse majapidamise korraldamises ja sissetuleku hankimises oma võimaluste kohaselt. Tegevusala valides ja oma tegevusalal tegutsedes peab abikaasa parimal viisil kasutama oma võimalusi perekonna ülalpidamiseks vajalike vahendite hankimiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustuste rikkumine võib olla üksnes abielu lahutamise nõude aluseks.

§ 16. Perekonna ülalpidamise kohustus

(1) Abikaasad on vastastikku kohustatud oma tööga ja varaga perekonda ülal pidama.

(2) Perekonna ülalpidamine hõlmab tegevust ja varalisi panuseid, mis on perekonna elutingimuste kohaselt vajalikud ühise majapidamise kulude katteks ning kummagi abikaasa ja nende ülalpeetavate laste tavapäraste ning erivajaduste rahuldamiseks (perekonna huvides tehtud kulutused).

(3) Kui abikaasad elavad lahus, annab kumbki teise abikaasa tavapäraste vajaduste rahuldamiseks ülalpidamist korrapäraselt makstavate rahasummadena samadel alustel nagu perekonna ülalpidamisel käesoleva paragrahvi lõigete 1 ja 2 kohaselt. Lahus elav

abikaasa ei ole õigustatud teiselt abikaasalt endale ülalpidamist nõudma, kui ta suudab end ise ülal pidada või kui lahuselu on põhjustanud tema ise oma käitumisega.

(4) Abikaasa võib nõuda ülalpidamiskohustuse täitmist või kohustuse täitmata jätmise tõttu tekkinud kahju hüvitamist tagasiulatavalt kuni ühe aasta eest enne ülalpidamishagi kohtule esitamist.

§ 17. Kulutused perekonnale

Kui üks abikaasa teeb perekonnale suuremaid rahalisi kulutusi kui teine abikaasa, eeldatakse, et tal ei ole õigust nõuda teiselt abikaasalt rohkem panustatud vahendite hüvitamist.

§ 18. Tehingud perekonna vajaduste rahuldamiseks

(1) Tehingust, mille abikaasa teeb ühise majapidamise korraldamise või laste huvides või perekonna muude tavapäraste vajaduste katmiseks, tekib abikaasade solidaarkohustus, kui tehingu ulatus ei ületa abikaasade elutingimuste kohast mõistlikku määra.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tehingu kohustatud poole suhtes on abikaasad solidaarvõlausaldajad.

(3) Abikaasad ei või käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud omavahelise kokkuleppega võlausaldaja kahjuks kõrvale kalduda.

§ 19. Vastutus teise abikaasa võetud kohustuste eest

Abikaasa vastutab teise abikaasa võetud kohustuste täitmise eest niivõrd, kui võrd abikaasa võib teda esindada või teda oma toimingutega kohustada.

§ 20. Hoolsuskohustuse ulatus

Abikaasad peavad abielust tulenevaid kohustusi täites ilmutama teineteise vastu niisugust hoolt, nagu nad tavaliselt rakendavad oma asjades.

§ 21. Perekonna ühine eluase

Perekonna eluasemena käsitatakse eluruumi, kus perekonnaliikmed tavapäraselt elavad.

2. jagu

Lahuselu õiguslikud tagajärjed

§ 22. Tarbevara jagamine lahuselu korral

(1) Kui abikaasad elavad lahus, ei või abikaasa välja nõuda temale kuuluvaid perekonna huvides kasutatud esemeid juhul, kui teine abikaasa vajab esemeid oma eraldatud majapidamises ja tal on esemete edasikasutamiseks õigustatud huvi.

(2) Perekonna eluaseme tavalise sisustuse esemed, mis kuuluvad abikaasadele ühiselt, jagatakse nende vahel õigluse põhimõttest lähtudes.

(3) Kui abikaasad ei jõua vara jagamisel kokkuleppele, otsustab asja kohus hagita menetluses. Kohus võib kindlaks määrata esemete kasutamise eest makstava mõistliku tasu. Käesolevas paragrahvis sätestatu ei mõjuta esemete omandiõigust, kui pooled ei lepi kokku teisiti.

§ 23. Ühine eluase lahuselu korral

(1) Kui abikaasad elavad lahus või kui üks neist tahab eraldi elada, võib üks abikaasa nõuda, et teine abikaasa loovutaks perekonna ühise eluaseme või osa sellest talle ainukasutamiseks, kui see on vajalik suurte isiklike vastuolude vältimiseks. Otsustamisel arvestatakse omandisuhteid ja piiratud asjaõigusi kinnisasjale, millel perekonna eluase asub. Eluaseme loovutamise võib määrata kindlaks tähtajaks, kuid mitte kauemaks kui abielu lõppemiseni.

(2) If one spouse is obliged to transfer the family home or a part of it to the other spouse for exclusive use, he or she may demand a fair usage fee.

Chapter 4

PROPERTY RELATIONS OF SPOUSES

Section 1

General settings

§ 24. Choice of property relationship

(1) By agreement before the conclusion of the marriage, with a marriage application, in accordance with the procedure prescribed in the Civil Status Procedures Act, the spouses may choose a property relationship from among the types of property relationships specified in the second section of this chapter. The said declaration of will takes effect upon the conclusion of the marriage.

(2) If the spouses do not choose a property relationship with the marriage application or do not sign a marital property agreement, the provisions on community property shall apply to their property relations from the time of marriage. The stipulations regarding joint property also apply if the spouses have not chosen the type of property relationship with the agreement on the application of Estonian law in relation to property rights.

[RT I, 09.05.2017, 1 - enters into force. 01.07.2017]

(3) If the spouses choose a property relationship with the marriage application and also conclude a marital property agreement, then the marital property agreement applies to the property relations of the spouses.

Section 2

Types of property relations

Section 1
Property association

Subsection 1
General settings

§ 25. Common property

In the case of joint property, the items acquired during the joint property and other property rights of the spouses (hereinafter *joint property*) become the joint property of the spouses.

§ 26. Principle of unity of common property

(1) The spouse cannot dispose of his or her share in joint property or individual items belonging to joint property. The spouse does not have the right to demand the division of joint property during the period of community property.

(2) A claim belonging jointly to the spouses may be set off only with a claim whose satisfaction at the expense of joint property is provided for by law or agreement.

§ 27. Separate property

(1) Joint property does not include the separate property of either spouse.

(2) The spouse's separate property consists of:

1) the spouse's personal consumables;

2) items that were owned by the spouse before the marriage or that the spouse acquired during the marriage free of charge, including on the basis of a gift or by inheritance;

3) objects that the spouse acquires on the basis of a right belonging to his separate property or as compensation for the destruction, damage or taking away of an object belonging to separate property or on the basis of a transaction with separate property;

4) a unit of a mandatory pension fund, money in a pension investment account and financial assets acquired for it, including property rights arising from the contract concluded upon the acquisition of such financial assets, and property rights arising from the insurance contract of a mandatory accumulated pension.

[RT I, 27.10.2020, 1 - enters into force. 06.11.2020]

(3) Separate property does not include the expenses that each spouse has made in the form of work or property performance in order to benefit from the property (necessary and useful expenses) during the co-ownership period. The value of such expenses is included in the joint property of the spouses.

(4) Individual items or items belonging to a certain type may be recognized as joint property or separate property by means of a marital property agreement.

(5) [Repealed - RT I, 29.06.2014, 3 - entered into force. 09.07.2014]

(6) Assets are considered to belong to the common property of the spouses until it is proven that it belongs to the separate property of the spouse. In relation to third parties, the property belongs to the spouse's separate property only in accordance with the provisions of § 61 of this Act.

1

§ 27 . Managing separate property and making transactions with separate property

(1) The spouse manages his separate property independently and at his own expense.

(2) Only with the consent of the other spouse can the spouse dispose of or undertake to dispose of the separate property of the spouse that is used as a family residence or is used separately by the spouse who is not the owner, and may give it to a third party for use or terminate the legal relationship underlying its use.

(3) Subsection 2 of this section does not apply to orders made by will or succession agreement.

(4) With a marital property agreement, the spouses may stipulate that the restrictions on disposal provided for in subsection 2 of this section do not apply to the spouse's separate property.

(5) Kui üks abikaasa teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tehingu teise abikaasa nõusolekuta, kohaldatakse käesoleva seaduse § 31 lõikeid 1–3 ja § 32.

(6) Kuni tehingu heakskiitmiseni võib teine pool tehingu tegemiseks tehtud tahteavalduse tagasi võtta, välja arvatud juhul, kui ta tehingut tehes teadis või pidi teadma, et temaga tehingu teinud isik on abielus või et teine abikaasa ei ole nõusolekut andnud.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 01.01.2015]

2. alljaotis
Ühisvara valitsemine

§ 28. Ühisvara ühise valitsemise põhimõtted

(1) Abikaasad teostavad ühisvaraga seotud õigusi ja kohustusi ühiselt, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Abikaasadel on õigus vallata ühisvara hulka kuuluvaid esemeid ühiselt.

(2) Abikaasad võivad abieluvaralepinguga anda ühisvara valitsemise õiguse ühele abikaasale.

(3) Ühisvara valitsevad abikaasad lähtuvad abielulise kooselu ja vara korrapärase majandamise huvidest. Nad teavitavad teineteist vara valitsemise toimingutest ja vara seisust.

(4) Abikaasa võib nõuda teiselt abikaasalt registrisse kantava ühisvara hulka kuuluva eseme kohta tehtud kande parandamiseks vajalike tehingute tegemist.

§ 29. Varaga tehingute tegemine

(1) Kui abikaasad valitsevad ühisvara ühiselt, võivad nad sellega tehinguid teha ja varaga seotud õigusvaidlusi pidada ainult ühiselt või teise abikaasa nõusolekul. Kui üks abikaasa käsutab abikaasade ühisvara hulka kuuluvat vallasasja või õigust, eeldatakse teise abikaasa nõusolekut. Abikaasa võib teise abikaasa nõusolekuta teha ühisvaraga tehinguid enda ja perekonna igapäevaste vajaduste rahuldamiseks.

(2) Abieluvaralepinguga võib ette näha, et abikaasa nõusolekut ei ole vaja teise abikaasa iseseisvas majandustegevuses tehtavate tehingute puhul.

(3) Kui ühelt abikaasalt ei ole võimalik eelkõige haiguse või äraoleku tõttu nõusolekut saada või ta piisava põhjusega keeldub ühisvaraga tehingu tegemiseks vajaliku nõusoleku andmisest, võib teise abikaasa avalduse alusel anda nõusoleku kohus hagita menetluses, kui tehingu tegemata jätmisega või viivitamisega seondub kahju tekkimise oht.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud tehingust tekib abikaasade solidaarkohustus. Tehingu kohustatud poole suhtes on mõlemad abikaasad solidaarvõlausaldajad.

§ 30. Vara valitsemine ühe abikaasa poolt

(1) Kui ühisvara valitsemise õigus on käesoleva seaduse § 28 lõike 2 kohaselt antud ühele abikaasale, on temal õigus ühisvara hulka kuuluvat eset vallata ja käsutada, arvestades teise abikaasa kasuks seaduses ja abieluvaralepingus ettenähtud piiranguid. Ühisvara üksi valitsev abikaasa peab ühisvaraga seotud õigusvaidlusi enda nimel.

(2) Vara valitsev abikaasa võib ainult teise abikaasa nõusolekul käsutada või kohustada käsutama perekonna eluasemena kasutatavat või omanikuks mitteoleva abikaasa poolt eraldi kasutatavat eluruumi ning anda selle kolmanda isiku kasutusse või lõpetada selle kasutamise aluseks oleva õigussuhte.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 31. Tehingu heakskiitmine

(1) Abikaasa nõusolekuta ühisvara hulka kuuluvate esemetega tehtud mitmepoolne tehing on tühine, välja arvatud juhul, kui abikaasa, kelle nõusolekuta või osalusega tehing tehti, selle hiljem heaks kiidab.

(2) Kui abikaasa on teinud tehingu teise abikaasa nõutava nõusolekuta, võib tehingu teine pool teha abikaasale, kelle nõusolekuta tehing tehti, ettepaneku tehing heaks kiita. Heakskiit on kehtiv, kui see on avaldatud ettepaneku tegijale.

(3) Kui abikaasa, kelle nõusolekuta tehing tehti, ei avalda heakskiitu kahe nädala jooksul käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ettepaneku saamisest arvates, siis loetakse, et ta ei ole tehingut heaks kiitnud.

(4) Kuni tehingu heakskiitmiseni võib teine pool tehingu tegemiseks tehtud tahteavalduse tagasi võtta. Kui varaühisus oli teisele poolele teada, ei või ta tahteavaldust tagasi võtta, kui ta tehingut tehes teadis või pidi teadma, et teine abikaasa ei ole nõusolekut andnud.

§ 32. Ühepoolne tehing

Abikaasa nõusolekuta ühisvara hulka kuuluvate esemetega tehtud ühepoolne tehing on tühine. See ei kehti testamendiga tehtavate korralduste kohta.

§ 33. Vastutus kolmanda isiku ees

(1) Abikaasa vastutab kolmanda isiku ees oma lahusvaraga ja ühisvaraga täies ulatuses:

1) nende kohustuste eest, mille kumbki abikaasa on võtnud perekonna vajaduste rahuldamiseks käesoleva seaduse § 18 kohaselt või ühisvara valitsemisest tulenevalt;

2) abikaasade solidaarkohustuse täitmise eest;

3) kohustuste täitmise eest, mille puhul on kohustatud abikaasa leppinud kolmanda isikuga kokku, et ta vastutab nii ühisvaraga kui ka lahusvaraga.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud kokkuleppe sõlmimiseks on vaja ka teise abikaasa nõusolekut.

(3) Muude kohustuste eest vastutab kumbki abikaasa oma lahusvaraga ja pooles väärtuses ühisvaraga. Võlausaldaja võib nõuda ühisvara jagamist, kui ta tõendab, et lahusvarast kohustuste täitmiseks ei piisa.

§ 34. Vara kasutamise hüvitamine

(1) Kui ühisvara valitsema õigustatud abikaasa kasutab ühisvara oma lahusvara huvides, peab ta kasutatud vara väärtuse hüvitama. Hüvitis arvatakse ühisvara hulka.

(2) Kui abikaasa kasutab oma lahusvara ühisvara huvides, võib ta nõuda, et selle väärtus hüvitatakse ühisvara arvel.

(3) Kui ühisvara väheneb abikaasa süülise käitumise tõttu või tehingu tõttu, mille ta on teinud teise abikaasa tahteavalduseta, peab abikaasa vara vähenemise hüvitama. Hüvitis arvatakse ühisvara hulka.

§ 35. Varasuhte lõppemine

Varaühisuse varasuhe lõpeb, kui:

1) üks abikaasa sureb;

2) sõlmitakse abieluvaraleping, millega kehtestatakse seaduses ettenähtud muu abieluvarasuhe;

3) abielu lahutatakse või

4) varasuhe lõpetatakse käesoleva seaduse § 36 kohaselt abikaasa nõudel kohtuotsuse alusel.

§ 36. Varaühisuse lõpetamise hagi

(1) Abikaasa võib hageda varaühisuse lõpetamist, kui:

1) tema õigused on oluliselt ohustatud seetõttu, et teine abikaasa on korduvalt kuritarvitanud oma õigust ühisvara valitseda, või

seetõttu, et teine abikaasa ei osale piisava põhjusega ühisvara korrapärasel majandamises;

2) teine abikaasa on rikkunud perekonna ülalpidamise kohustust ja see võib perekonna ülalpidamist oluliselt ohustada.

(2) Kui varaühisus on käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel lõpetatud, saadab kohus sellekohase kohtulahendi ärakirja Notarite Kojale vastava kande tegemiseks abieluvararegistrisse.

[RT I, 21.12.2016, 1 - jõust. 01.03.2018]

(3) Varaühisuse varasuhte lõpetamisel käesoleva paragrahvi alusel tekib abikaasade vahel varalahusus.

3. alljaotis **Ühisvara jagamine**

§ 37. Jagamine

(1) Varaühisuse lõppedes jagavad abikaasad ühisvara omavahel. Abikaasa võib esitada ühisvara jagamise taotluse kohtule juba koos abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise hagiga või koos varaühisuse lõpetamise hagiga.

(1¹) Ühisvara koosseis määratakse kindlaks varasuhte lõppemise seisuga.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Kuni jagamiseni kohaldatakse ühisvara valdamise, kasutamise ja käsutamise suhtes käesoleva jaotise 2. alljaotises ühisvara valitsemise kohta kehtestatud nõudeid.

(3) Ühisvara jagatakse abikaasade vahel kaasomandi lõpetamise sätete kohaselt võrdsetes osades, kui ei ole kokku lepitud teisiti.

§ 38. Varal lasuvate kohustuste täitmine

Ühisvaral lasuvad kohustused täidetakse vara jagamise käigus või jagatakse abikaasade vahel sarnaselt muu varaga. Kohustuste jagamisele kohaldatakse võlaõigusseaduses kohustuste ülemineku kohta sätestatud. Kohustuste jagamisele abikaasadevahelistes suhetes kohaldatakse käesolevas seaduses vara jagamise kohta sätestatud.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 39. Abielu lõppemine abikaasa surmaga

Kui abielu lõpeb ühe abikaasa surmaga, kuulub surnud abikaasa osa ühisvaras tema pärandvara hulka. Abikaasade ühisvara jagamisele pärast ühe abikaasa surma kohaldatakse kaaspärijate kohta pärimisseaduses sätestatud.

2. jaotis **Vara juurdekasvu tasaarvestus**

1. alljaotis **Üldsätted**

§ 40. Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte tekkimine

Kui abiellumisel on perekonnaseisutoimingute seaduses ettenähtud korras valitud või abieluvaralepinguga seatud vara juurdekasvu tasaarvestus, siis tasaarvestatakse abikaasade vahel kummagi abikaasa varale varasuhte kestel lisandunud osa (soetisvara). Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte ei mõjuta nende varaliste õiguste kuuluvust, mille abikaasa oli omandanud enne varasuhte jõustumist või mille abikaasa omandab varasuhte kestel.

§ 41. Vara valitsemise õigus

(1) Abikaasad valitsevad neile kuuluvat vara ühiselt, lähtudes perekonna huvidest ja vajadustest ning arvestades muu hulgas käesoleva seaduse §-des 15 ja 16 sätestatud abikaasade vastastikuseid õigusi ja kohustusi. Vara hulka kuuluvate üksikute esemete valdamise, kasutamise ja käsutamise õigus on abikaasal, kes on eseme omanik.

(2) Abikaasa võib ainult teise abikaasa nõusolekul kasutada või kohustuda kasutama perekonna eluasemena kasutatavat või omanikuks mitteoleva abikaasa poolt eraldi kasutatavat eluruumi ning anda selle kolmanda isiku kasutusse või lõpetada selle kasutamise aluseks oleva õigussuhte.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Käesoleva paragrahvi lõiget 2 ei kohaldata testamendi või pärimislepinguga tehtavatele korraldustele.

(4) Kui tehing vastab korrapärase majandamise põhimõtetele, võib abikaasa avalduse alusel anda teise abikaasa asemel nõusoleku kohus hagita menetluses, kui teine abikaasa nõusoleku andmisest piisava põhjusega keeldub või kui ta haiguse või äraoleku tõttu ei saa nõusolekut anda ning nõusoleku andmisega viivitamine võib põhjustada kahju tekkimise.

(5) Abieluvaralepinguga võivad abikaasad ette näha, et käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud käsutuspiirangud ei kehti.

§ 42. Nõusoleku puudumise õiguslikud tagajärjed

(1) Kui üks abikaasa teeb § 41 lõikes 2 nimetatud tehingu teise abikaasa nõusolekuta, kohaldatakse käesoleva seaduse § 31 lõikeid 1–3 ja § 32.

(2) Kuni tehingu heakskiitmiseni võib teine pool tehingu tegemiseks tehtud tahteavalduse tagasi võtta, välja arvatud juhul, kui ta tehingut tehes teadis või pidi teadma, et temaga tehingu teinud isik on abielus või et teine abikaasa ei ole nõusolekut andnud.

§ 43. Teise abikaasa nõudeõigus

Kui abikaasa kasutab vara käesoleva seaduse § 41 lõikes 2 ettenähtud nõusolekuta, on teisel abikaasal õigus oma nimel esitada käsutamise kehtetusest tulenev nõue kolmanda isiku vastu.

§ 44. Varasuhte lõppemine

Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõpeb, kui:

- 1) üks abikaasa sureb;
- 2) sõlmitakse abieluvaraleping, millega kehtestatakse seaduses ettenähtud muu abieluvarasuhe;
- 3) abielu lahutatakse või
- 4) varasuhte lõpetatakse käesoleva seaduse § 45 kohaselt abikaasa nõudel kohtuotsuse alusel.

§ 45. Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõpetamine abikaasa nõudel

(1) Abikaasa võib abielu kestel hageda vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõpetamist ja soetisvara tasaarvestamist, kui:

- 1) teine abikaasa on pika aja jooksul rikkunud perekonna ülalpidamise kohustust või muud abielusuhtest tulenevat varalist kohustust ja võib eeldada, et ta rikub neid ka tulevikus;
- 2) teine abikaasa on teinud käesoleva seaduse § 41 lõikes 2 nimetatud tehingu ilma vajaliku nõusolekuta ja sellest tulenevalt võib eeldada tulevase tasaarvestamishõude olulist ohustamist;
- 3) teine abikaasa on ilma piisava aluseta kehtvalt keeldunud abikaasat oma vara seisust teavitamast või
- 4) abikaasad on juba vähemalt aasta aega elanud lahus.

(2) Kui varasuhte on käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel lõpetatud, saadab kohus sellekohase kohtulahendi ärakirja Notarite Kojale vastava kande tegemiseks abieluvararegistrisse.

[RT I, 21.12.2016, 1 - jõust. 01.03.2018]

(3) Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõpetamisel käesoleva paragrahvi alusel tekib abikaasade vahel varalahusus.

2. alljaotis

Abikaasade vastastikused õigused vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõppemise korral

§ 46. Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõppemisest tulenevate nõuete väljaselgitamine

Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõppedes selgitatakse välja mõlema abikaasa soetisvara ja määratakse kindlaks soetisvarade tasaarvestamisest tulenev rahaline nõue käesoleva jaotise sätete kohaselt.

§ 47. Soetisvara mõiste

Acquired assets are assets by which the spouse's total assets exceed his or her principal assets. If the total assets turn out to be smaller than the fixed assets, the acquired assets are considered equal to zero.

§ 48. Total assets

(1) Total property is the sum expressed in money of the ordinary value of the things belonging to the spouse and the monetarily valued rights and obligations as of the end of the property relationship.

(2) The sum by which this property has decreased is added to the spouse's total property because the spouse, after the establishment of the property relationship of property increase compensation:

- 1) has made gifts that do not result from his moral obligation or compliance with the rules of courtesy,
- 2) has wasted property, or
- 3) has entered into transactions with the aim of putting the other spouse in a worse position in the settlement of acquired assets.

(3) The amount specified in subsection 2 of this section shall not be added to the total assets if such reduction of assets has taken place more than one year before the end of the property relationship or if the other spouse agreed to making gifts or transactions or wasting assets.

(4) The court shall invalidate the transaction specified in subsection 2 of this section, which the spouse has made within one year before the termination of the property relationship knowingly to harm the interests of the other spouse, if the other party knew or should have known about it at the time of the transaction. An interested party can demand the annulment of the transaction within five years from the end of the property relationship.

(5) It is assumed that the other party knew or should have known that the transaction harms the interests of the other spouse, if the other party is a close relative of the spouse who made the transaction.

(6) The close relatives of the spouse are determined in accordance with § 117 of the Bankruptcy Act.

§ 49. Composition of fixed assets

(1) The spouse's fixed assets consist of:

- 1) assets that belonged to the spouse at the time of the entry into force of the property relationship of property growth offset;
- 2) property that the spouse has acquired during the property relationship through gifts, other gratuitous disposition or inheritance;
- 3) rights arising from causing health damage and bodily injury to him;
- 4) about the rights he has on the basis of state and mandatory pension insurance;
- 5) from an item that is part of his fixed assets or property acquired on the basis of a right, including property acquired through a transaction with fixed assets and from property that he acquires as compensation or consideration for the transfer, destruction, damage or confiscation of an item that is part of his fixed assets.

(2) Expenditures that each spouse has made in the form of work or property performance in order to benefit from the property (necessary and useful expenses) during the period of the property relationship in order to offset the increase in the property are not included in the fixed assets. The value of such expenses is included in the acquired assets of the spouse whose capital asset has been spent on.

(3) The value of the property, which has not been proven to be part of the husband's main property, is included in his acquired property.

(4) With the marital property agreement, the scope and calculation of the fixed assets may be determined differently from the provisions of this section.

§ 50. Deductions from fixed assets

(1) When determining fixed assets, items of fixed assets that have been destroyed or lost during the property relationship for the offset of asset growth and whose consumption or transfer have not been proven are not taken into account. In this case, it is assumed that the items were not part of the spouse's capital assets.

(2) Obligations arising from unlawful damage caused by the spouse shall be deducted from the value of the fixed assets.

§ 51. Valuation of total assets

(1) When determining the value of items of total property, in the case of an item remaining at the time of the termination of the property relationship, its value is based on its value at the time of the termination of the property relationship, and when determining the amount to be added to the value of the total property due to the reduction of the property on the basis of § 48 (2), the value of the property at the time of this reduction is used.

(2) Subsection 1 of this section also applies to the assessment of liabilities.

§ 52. Time of consideration of acquired assets

The size of the acquired property is determined at the end of the property relationship. If the marriage is dissolved, the time of filing the petition or lawsuit is taken into account instead of the time of termination of the property relationship. If the acquired property is set off at the spouse's request by a court judgment in accordance with § 45 of this Act, the calculation of the acquired property is based on the time of filing the suit for early set-off instead of the time of the end of the property relationship.

§ 53. Set-off of acquired property

(1) At the end of the property relationship of equalization of property growth, the spouses determine the status of their acquired property. If the acquired assets of one spouse turn out to be larger than the acquired assets of the other spouse, half of the difference in the values of the acquired assets belongs to the spouse who received the smaller acquired assets based on a claim for financial compensation.

(2) The amount of the set-off claim is limited to the value of the property that remains with the obligated spouse after deducting the obligations at the end of the property relationship.

(3) It is possible to bequeath and assign the set-off claim from the time of the end of the property relationship of the set-off of the increase in property.

(4) Spouses may enter into a notarized agreement on the settlement of acquired assets in the event of the termination of the marriage. A notarial agreement can be replaced by a judicial compromise in the divorce proceedings. Otherwise, neither spouse can undertake to dispose of the set-off claim before the end of the property relationship.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(5) The set-off claim expires within three years from the day the spouse becomes aware of the termination of the property relationship, but no later than ten years after the termination of the property relationship.

§ 54. Vara seisust teavitamine

(1) Vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõppedes on kumbki abikaasa kohustatud andma teisele abikaasale kirjaliku ülevaate oma vara seisuga kohta. Kumbki abikaasa võib nõuda, et ta kutsutaks niisuguse ülevaate koostamise juurde ning et selgitataks välja varaesemete ja kohustuste väärtus.

(2) Kui abikaasa on taotlenud abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist, tekib käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud kohustus abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise avalduse või hagi esitamisest arvates.

(3) Abikaasa võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kirjaliku ülevaate ja tasaarvestamisnõude tunnistamise taotluse esitada kohtule juba koos abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise avalduse või haviga või koos vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte lõpetamise haviga.

§ 55. Põhivara nimekiri

(1) Kui abikaasad on ühtses nimekirjas määranud ühiselt kindlaks abikaasa põhivara seisuga ning sellele varale juurde arvestatavad esemed ja nende väärtuse, eeldatakse abikaasadevahelises suhtes, et nimekiri on õige.

(2) Abikaasa võib nõuda, et teine abikaasa aitab nimekirja koostamisele kaasa.

(3) Kui vara nimekirja ei ole koostatud, eeldatakse, et abikaasa koguvara on tema soetisvara selles ulatuses, milles varaesemete kuulumist abikaasa põhivara hulka ei ole tõendatud muul viisil.

§ 56. Tasaarvestamisnõude täitmise erisused

(1) Kohus võib üleandmisele kuuluvat soetisvara osa kohustatud poole nõudel vähendada või kohustatud poole täitmisest vabastada või nõude täitmise ajatada, kui nõude täies ulatuses või kohene täitmine ei oleks mõlema abikaasa varalist seisundit arvestades või muul põhjusel õiglase ega vastaks otstarbeka majandamise põhimõtetele.

(2) Kohus võib abikaasa nõudel määrata kummalegi abikaasale jääva vara kaasomandi osana või esemetena, arvestades abikaasa õigustatud huvi. Summa, mis esemete üleandmise korral soetisvara tasaarvestamise nõudest maha arvatakse, määrab vaidluse korral kindlaks kohus.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

3. jaotis Varalahusus

§ 57. Varalahususe tekkimine

(1) Abikaasad võivad abiellumisel perekonnaseisutoimingute seaduses sätestatud korras valida või abieluvaralepinguga ette näha varasuhtena varalahususe.

(2) Varalahusus tekib ka varaühisuse lõpetamise korral abieluvaralepingu või käesoleva seaduse § 36 alusel, kui abieluvaralepinguga ei nähta ette teistsugust varasuhet. Sama kehtib ka siis, kui vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhte abieluvaralepingu või käesoleva seaduse § 45 alusel lõpetatakse.

§ 58. Abikaasade varalised suhted varalahususe korral

Varalahususe korral käsitatakse abikaasasid varalistes suhetes isikutena, kes ei ole teineteisega abielus. See ei mõjuta käesoleva seaduse 3. ja 5. peatüki sätete kohaldamist.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

3. jagu Abieluvaraleping

§ 59. Abieluvaraleping

(1) Abikaasad võivad omavahelise kokkuleppega (edaspidi *abieluvaraleping*):

- 1) lõpetada nende vahel abiellumisel tehtud valiku või abieluvaralepingu alusel kehtiva varasuhte;
- 2) kehtestada muu seaduses ettenähtud varasuhte või
- 3) seaduses ettenähtud juhtudel teha muudatusi valitud varasuhtes.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Abieluvaralepingu võib sõlmida enne abiellumist või abielu kestel. Enne abiellumist sõlmitud abieluvaraleping jõustub abielu sõlmimise päeval.

§ 60. Abieluvaralepingu vorm

Abieluvaralepingu sõlmivad abikaasad isiklikult. Abieluvaraleping sõlmitakse notariaalselt tõestatud vormis.

§ 61. Abieluvaralepingu õiguslik tähendus kolmandate isikute suhtes

(1) Abieluvaralepingu alusel tehtud muudatused varasuhtes kantakse abieluvararegistrisse.

[RT I, 21.12.2016, 1 - jõust. 01.03.2018]

(2) Kui abikaasad muudavad nende suhtes käesoleva seaduse § 24 järgi kehtivat varasuhet või lõpetavad varasuhte, on muudatustel kolmanda isiku suhtes õiguslik tähendus ainult siis, kui need on abieluvaralepinguna kantud abieluvararegistrisse või kui abieluvaralepingu olemasolu oli kolmandale isikule teada.

(3) Käesoleva paragrahvi lõiked 1 ja 2 kehtivad ka siis, kui abikaasad lõpetavad abieluvaralepingu või kohtuotsuse alusel abieluvararegistrisse kantud varaliste suhete korralduse või kui nad seda muudavad.

(4) Abieluvararegistrit peetakse abieluvararegistri seaduses sätestatud korras.

§ 62. Abieluvaralepingu lõppemine

Abieluvaraleping lõpeb, kui:

- 1) üks abikaasa sureb või abielu lahutatakse;
- 2) sõlmitakse uus abieluvaraleping, millega kehtestatakse seaduses ettenähtud muu abieluvarasuhte, või
- 3) vara juurdekasvu tasaarvestus või varaühisus lõpetatakse abikaasa hagi alusel kohtuotsusega.

5. peatükk ABIELU LÕPPEMINE

1. jagu Üldsätted

§ 63. Abielu lõppemise alused

Abielu lõpeb, kui abikaasa sureb või kui abielu lahutatakse.

§ 64. Abielu lahutamine perekonnaseisuasutuses

Perekonnaseisuasutus, välja arvatud notar, võib abielu lahutada abikaasade vastastikusel kokkuleppel abikaasade ühise kirjaliku avalduse alusel juhul, kui:

1) abikaasad on nõukogu määruse (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuseluse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (ELT L 343, 29.12.2010, lk 10–16) alusel sõlminud kohaldatava õiguse kokkuleppe, mille järgi kohaldatakse abielu lahutamisele Eesti õigust, või

2) mõlema abikaasa elukoht on Eestis ja abielu lahutamisele kohaldatakse Eesti õigust.

[RT I, 10.03.2016, 1 - jõust. 01.07.2016]

§ 64¹. Abielu lahutamine notari juures ja abielu lahutamisele kohaldatava õiguse kokkuleppe sõlmimine

(1) Notar võib abielu lahutada abikaasade vastastikusel kokkuleppel abikaasade ühise kirjaliku avalduse alusel, kui nõukogu määruse (EL) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapserööve (uuesti sõnastatud) (ELT L 178, 02.07.2019, lk 1–115), kohaselt on see lahutusasi Eesti kohtualluvuses.

[RT I, 10.11.2022, 1 - jõust. 20.11.2022]

(2) Abikaasad võivad nõukogu määrusele (EL) nr 1259/2010 vastava abielu lahutamisele kohaldatava õiguse kokkuleppe sõlmida isiklikult notariaalselt tõestatud vormis.

(3) Kohtumenetluses abielu lahutamisele kohaldatava õiguse kohta kokkuleppe sõlmimine märgitakse protokollis. Protokollis märkimine asendab notariaalse tõestamise vormi.

(4) Abikaasad võivad käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud kokkuleppe sõlmida ja seda muuta igal ajal kuni abielu lahutamise avalduse vastuvõtmiseni notari poolt või kohtumenetluses rahvusvahelise eraõiguse seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud ajani. [RT I, 10.03.2016, 1 - jõust. 01.07.2016]

§ 65. Abielu lahutamine kohtus

(1) Abielu võib lahutada kohtuotsusega ühe abikaasa hagi alusel teise abikaasa vastu.

(2) Abielu lahutatakse kohtus, kui abikaasad vaidlevad abielu lahutamise või lahutusega seotud asjaolude üle või kui perekonnaseisuasutus või notar ei ole pädev abielu lahutama. [RT I, 10.03.2016, 1 - jõust. 01.07.2016]

§ 66. Abielu lõppemise aeg

Abielu lõpeb:

1) abikaasa surma korral tema surma hetkel;

2) kohtus abielu lahutamise korral päeval, millal kohtuotsus jõustub;

3) perekonnaseisuasutuses abielu lahutamise korral abielulahutuse kande jõustumisel.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 67. Abielusuhete lõppemine

(1) Kohus võib abielu lahutada, kui abielusuhted on pöördumatult lõppenud. Abielusuhted on lõppenud, kui abikaasadel abielulist kooselu enam ei ole ja on alust arvata, et abikaasad kooselu ei taasta.

(2) Abielusuhete lõppemist eeldatakse, kui abikaasad on elanud vähemalt kaks aastat eraldi.

(3) Kohus peab tarvitusele võtma abinõud poolte lepitamiseks, välja arvatud juhul, kui see on asjaoludest tulenevalt võimatu või ebamõistlik. Kohus võib anda pooltele kuni kuuekuulise leppimisaja.

§ 68. Perekonna eluase abielu lahutamise korral

(1) Kui abikaasad ei jõua abielu lõppemise korral eluruumi ja selle juurde kuuluvate tavalise sisustuse esemete edasises kasutamises kokkuleppele, võib kumbki abikaasa nõuda, et kohus määraks kindlaks kummagi abikaasa õigused ja kasutustingimused nimetatud esemete suhtes. Kohus arvestab eelkõige laste heaolu ja muid tähtsaid asjaolusid.

(2) Kui perekonna ühise eluasemena kasutatav eluruum on ühe abikaasa ainuomandis või ühe abikaasa ja kolmanda isiku kaasomandis, määrab kohus eluruumi teise abikaasa kasutusse ainult juhul, kui see on vajalik ebaõigluse vältimiseks. Sama kehtib, kui ühele abikaasast üksi või ühiselt kolmanda isikuga kuulub asjaõigus kinnistule, millel asub perekonna ühine eluase.

(3) Üürisuhte alusel kasutatava eluruumi puhul võib kohus määrata, et mõlema abikaasa sõlmitud üürilepingu täitmist jätkab üürnikuna üks abikaasast või et ühe abikaasa sõlmitud üürilepingu pooleks üürnikuna saab lepingu sõlminud abikaasa asemel teine abikaasa. Kohus võib üürileandja nõudel näha üürilepingu täitmiseks ette tagatise andmise.

(4) Kui eluruumi kasutatakse muu lepingu alusel kui üürileping, võib kohus kanda sellest lepingust tulenevad õigused üle ühele abikaasast või määrata, et lepingu pooleks saab lepingu sõlminud abikaasa asemel teine abikaasa.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhtudel võib kohus määrata mõistliku tasu eluruumi kasutamise eest. Kui asjaolud on oluliselt muutunud, võib kohus muuta varem eluruumi kasutamise õiguse üleandmise või tasu määramise kohta tehtud määrust.

§ 69. Perekonna eluasemega seotud vara abielu lahutamise korral

(1) Perekonna eluaseme tavalise sisustuse esemed, mis on abikaasade ühisomandis, jagab kohus abikaasa nõudel õiglaselt ja otstarbekohaselt.

(2) Perekonna eluasemega seotud tavalise sisustuse ese, mille abikaasad on abielu jooksul ühiselt majapidamises kasutamiseks tasu eest omandanud, arvatakse käesoleva paragrahvi lõike 1 kohase vara jagamise korral abikaasade ühisomandisse, kui ei ole tõendatud ühe abikaasa ainuomandit selle eseme suhtes.

(3) Ese läheb üle selle abikaasa ainuomandisse, kellele kohus eseme määrab. Kohus võib kohustada seda abikaasat maksma teisele abikaasale eseme eest õiglast hüvitist.

(4) Kui üks abikaasa vastutab või mõlemad abikaasad vastutavad käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud esemetega seotud kohustuste täitmise eest solidaarvõlgnikena, võib kohus määrata, kumb abikaasa peab omavahelisest suhtest tulenevalt kohustuse täitma.

§ 70. Vaidluste lahendamine

Käesoleva seaduse §-des 68 ja 69 nimetatud vaidlused lahendab kohus hagimenetluses kas koos abielu lahutamise asjaga või iseseisva asjana.

§ 71. Abielu taastamine

Kui surnuks tunnistatud abikaasa on elus, loetakse abielu taastatuks, kui kumbki abikaasa ei ole vahepeal uuesti abiellunud. Abielu loetakse taastatuks pärast surnuks tunnistamise tühistamise kohtuotsuse jõustumist.

2. jagu

Lahutatud abikaasa ülalpidamine

§ 72. Last hooldava lahutatud abikaasa ülalpidamise kohustus

Kui lahutatud abikaasa ei suuda pärast lahutust ühise lapse hooldamise tõttu ise enda ülalpidamise eest hoolitseda, võib ta teiselt lahutatud abikaasalt nõuda endale ülalpidamist kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni.

§ 73. Lahutatud abikaasa ülalpidamise kohustus muudel juhtudel

(1) Kui lahutatud abikaasa ei suuda kas oma vanuse või oma tervises seisundi tõttu pärast lahutust ise enda ülalpidamise eest hoolitseda ning vanusest või tervises seisundist tingitud abivajadus oli abielu lahutamise ajaks olemas, võib ta nõuda endale ülalpidamist teiselt lahutatud abikaasalt. Vanuse või tervises seisundi tõttu võib teiselt lahutatud abikaasalt ülalpidamist nõuda ka juhul, kui vanusest või tervises seisundist tingitud abivajadus oli olemas ajaks, millal lõppes õigus saada teiselt lahutatud abikaasalt ülalpidamist muul seaduses sätestatud alusel.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülalpidamist antakse ülalpidamist saama õigustatud isikule seni, kuni temalt ei või endale sissetuleku hankimist eeldada, ja niisuguses ulatuses, milles temalt ei või endale sissetuleku hankimist eeldada.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 74. Ülalpidamise suurus

(1) Ülalpidamise suurus määratakse kindlaks ülalpidamist saama õigustatud abikaasa tavapärasest eluvajadusest lähtudes ning arvestades ka abikaasade varalist seisundit ja elutingimusi abielu ajal. Kohus võib jätta abikaasade senise varalise seisundi arvesse võtmata või arvestada seda ainult teatud ajavahemikku silmas pidades, kui senisest varalisest seisundist lähtumine kogu ülalpidamiskohustuse ajal ei oleks abielu kestust ning majapidamise ja sissetuleku hankimise korraldust arvesse võttes mõistlik.

(2) Ülalpidamist saama õigustatud abikaasa peab enda ülalpidamise eesmärgil võõrandama oma vara ulatuses, mis mõlema abikaasa varalist seisundit arvestades vastab õigluse ja otstarbeka majandamise põhimõtetele. Ülalpidamist andma kohustatud abikaasa peab ülalpidamiskohustuse täitmise eesmärgil võõrandama oma vara niisuguses ulatuses, mis mõlema endise abikaasa varalist seisundit arvestades vastab õigluse ja otstarbeka majandamise põhimõtetele.

§ 75. Elatise väljamõistmine

(1) Kui kohustatud pool ei täida ülalpidamiskohustust, mõistab kohus temalt õigustatud isiku nõudel välja elatise.

(2) Elatise võib õigustatud isiku nõudel välja mõista ka ühekordselt makstava summana, kui selleks on oluline põhjus ja kohustatud isikut sellega ebaõiglaselt ei koormata.

§ 76. Ülalpidamiskohustuse piiramine ja selle äralangemine

(1) Kohus võib vabastada lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustusest, piirata kohustust ajaliselt või vähendada elatise suurus, kui elatise maksmine oleks äärmiselt ebaõiglane, arvestades muu hulgas õigustatud isiku hooldada või kasvatada jäetud ühise lapse huve, kui:

1) abielu on kestnud lühikest aega;

2) õigustatud isik on süüdi kuriteos ülalpidamist andma kohustatud isiku enda või tema lähikondse vastu;

3) ülalpidamisvajadus on tekkinud õigustatud isiku ebamõistliku käitumise tõttu;

4) õigustatud isik on enne abielu lahutamist pikema aja jooksul jämedalt rikkunud oma kohustust perekonna ülalpidamisele kaasa aidata;

5) selleks on muu kaalukas põhjus.

(2) Kohus võib vabastada endise abikaasa ülalpidamiskohustusest niivõrd, kuivõrd see abikaasa ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades suuteline andma ülalpidamist saama õigustatud abikaasale ülalpidamist ilma enese tavalist ülalpidamist kahjustamata.

§ 77. Elatise väljamõistmise aeg

(1) Ülalpidamist saama õigustatud lahutatud abikaasa võib nõuda seadusest tuleneva ülalpidamiskohustuse täitmist üksnes alates hagi esitamisest.

(2) Kaalukatel asjaoludel võib õigustatud isik nõuda elatist tagasiulatavalt kuni ühe aasta eest enne elatise hagi kohtule esitamist.

§ 78. Ülalpidamisleping

(1) Notariaalselt tõestatud kokkuleppega võivad abikaasad lahutusjärgse ülalpidamiskohustuse kindlaks määrata erinevalt käesolevas jaos sätestatust.

(2) Kokkulepe, millega välistatakse lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustus või piiratakse seda ebamõistlikult, on tühine.

(3) Ülalpidamisleping lõpeb õigustatud või kohustatud isiku surmaga.

§ 79. Ülalpidamiskohustuse lõppemine õigustatud isiku uuesti abiellumise või surma puhul

Ülalpidamiskohustus lõpeb õigustatud isiku uuesti abiellumise, samuti õigustatud isiku või kohustatud isiku surma puhul.

2. osa

SUGULUSEST TULENEVAD ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

6. peatükk

ÜLDSÄTTED SUGULUSE KOHTA

§ 80. Sugulus

(1) Kui üks isik põlvneb teisest, on nad otsejoones sugulased. Otsejoones sugulased on ülenejad ja alanejad. Ülenejad sugulased on vanemad ja nende eellased, alanejad sugulased on lapsed ja nende järglased.

(2) Kui isikud põlvnevad samast isikust, kuid ei ole otsejoones sugulased, on nad küljoones sugulased.

(3) Children who have a common father and mother are brothers or sisters. Children with the same father but different mothers, or the same mother but different fathers, are half-brothers or half-sisters.

(4) The degree of kinship is determined by the number of births between relatives of ascendants and descendants.

§ 81. Tribalism

(1) The relatives of one spouse are relatives of the other spouse.

(2) The kinship does not end with the termination of the marriage from which the kinship arose.

Chapter 7 DETERMINATION OF INHERITANCE

§ 82. Legal meaning of descent

The mutual rights and obligations of parents and children arise from the descent of the children, which is determined in accordance with the procedure provided by law.

§ 83. Mother

The mother of the child is the woman who has given birth to the child.

§ 84. Father

(1) The father of the child is the man who conceived the child. The child is considered to have been conceived by a man:

- 1) who is married to the child's mother at the time of the child's birth;
- 2) who has accepted paternity or
- 3) whose paternity has been established by a court.

(2) The court does not identify a donor whose sperm cells have been used for artificial insemination as the child's father.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 85. Exclusion of descent from a married man

A man who is married to the child's mother is not considered the child's father if he has not conceived the child and:

- 1) the spouses have submitted a joint application to the registry office or
- 2) another man has accepted paternity.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 86. Presumption of descent in the event of termination of marriage

(1) If a child is born within three hundred days after the end of the marriage, the child's father is a man who was married to the child's mother. If it is determined that the child was conceived more than three hundred days before its birth, then this time period is taken as the basis.

(2) If a woman who has entered into a new marriage gives birth to a child who, according to subsection 1 of this section, must be considered the child of the former husband and according to § 84 subsection 1 point 1 of this Act, the child of the new husband, then the child is considered the child of the new husband.

(3) In the case of divorce, paternity may be assumed from the filing of the petition or lawsuit for divorce.

§ 87. Acceptance of paternity

(1) Paternity can be accepted only if the child's descent from the father has not been established on the basis provided by law.

(2) Paternity can only be adopted personally.

(3) Conditional or temporary acceptance of paternity is void.

§ 88. Adoption of paternity in case of limited legal capacity

(1) A minor or an adult with limited legal capacity may adopt paternity with the consent of his legal representative.

(2) If the child's mother is a minor or an adult with limited legal capacity, she may consent to adoption of paternity with the consent of her legal representative.

§ 89. Acceptance of adoption of paternity

(1) The consent of the child's mother is necessary for adoption of paternity.

(2) If the child's mother has died and she has given her consent to the adoption of paternity before her death, or if the child has reached the age of majority, the child's consent is also required for the adoption of paternity. For a child under 14 years of age, consent to the acceptance of paternity is given by the child's legal representative. A child of at least 14 years of age may, with the consent of the legal representative, give consent to the adoption of paternity in person.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(3) Consent must be given in person. Consent cannot be conditional or time-bound.

(4) Kui emalt on vanema hooldusõigus täielikult ära võetud või ema on surnud ja ta ei ole enne surma isaduse omaksvõtuks nõusolekut andnud, ei saa isadust omaks võtta.

§ 90. Tahteavalduse kehtetus

(1) Isaduse omaksvõtt ja asjakohane nõusolek on kehtetud üksnes siis, kui on rikutud käesoleva seaduse §-de 87–89 või perekonnaseisutoimingute seaduses omaksvõtu avaldusele esitatavaid nõudeid.

(2) Kui isik on omaksvõtu alusel kantud lapse isana rahvastikuregistrisse, on isaduse omaksvõtt kehtiv ka juhul, kui isaduse omaksvõtu avaldus või selleks antud nõusolek ei vastanud käesoleva seaduse §-des 87–89 või perekonnaseisutoimingute seaduses omaksvõtu avaldusele ettenähtud nõuetele.

§ 91. Isaduse vaidlustamine

(1) Isaduse vaidlustamise õigus on mehel, kelle isadus on tuvastatud tulenevalt abielust lapse emaga või kes on isaduse omaks võtnud, samuti lapse emal ning lapsel. Ühe aasta jooksul lapse sünnist arvates võib isaduse vaidlustada ka mees, kes taotleb enda isaduse tuvastamist selle mehe asemel, kelle isadus on kindlaks tehtud tulenevalt abielust lapse emaga või kes on isaduse omaks võtnud. Kui lapse sünnist on möödunud rohkem kui aasta, võib enda isaduse tuvastamist taotlev mees vaidlustada teise mehe isaduse isana rahvastikuregistrisse kantud mehe ning lapse ema nõusolekul. Eelmises lauses nimetatud nõusolekute puudumisel võib kohus lapse huve arvestades anda mõjuval põhjusel enda isaduse tuvastamist taotlevale mehele loa vaidlustada teise mehe isadus.

(2) Lapse kaalukaid huve järgides võib valdkonna eest vastutav minister vaidlustada omaksvõtu teel tekkinud isaduse, kui on põhjendatud kahtlus, et laps ei põlvne isaduse omaks võtnud mehest.

(3) Kui kohtuotsusega on tuvastatud, et laps ei põlvne sellest mehest, ei saa see mees isadust omaks võtta.

§ 92. Isaduse vaidlustamine esindaja kaudu

(1) Isaduse vaidlustamise hagi võib esitada üksnes isiklikult.

(2) Alaealise lapse nimel võib isaduse vaidlustada üksnes lapse seaduslik esindaja. Muu isadust vaidlustama õigustatud isik võib isaduse vaidlustada üksnes isiklikult ka juhul, kui tema teovõime on piiratud, vajamata selleks seadusliku esindaja nõusolekut.

§ 93. Isaduse vaidlustamise tähtaeg

(1) Isaduse võib kohtus vaidlustada ühe aasta jooksul arvates päevast, millal isadust vaidlustama õigustatud isikule on vaidlustamise aluseks olevad asjaolud teatavaks saanud.

(2) Lõikes 1 sätestatud tähtaja kulgemine ei alga enne lapse sündi ega enne isaduse omaksvõtu jõustumist.

(3) Kui alaealise lapse seaduslik esindaja ei ole isadust õigel ajal vaidlustanud, võib laps oma põlvnemise isast täisealisena isiklikult vaidlustada. Sel juhul algab tähtaja kulgemine päevast, millal täisealiseks saanud lapsele on isaduse vaidlustamise aluseks olevad asjaolud teatavaks saanud, kuid mitte enne lapse täisealiseks saamist.

(4) Kui mees, kelle isadus on tuvastatud tulenevalt abielust lapse emaga või kes on isaduse omaks võtnud, on surnud enne isaduse vaidlustamise tähtaja möödumist, võib tema pärija vaidlustada surnud mehe isaduse ühe aasta jooksul selle mehe surmast arvates.

§ 94. Isaduse kohtulik tuvastamine

(1) Isaduse tuvastab kohus, kui käesoleva seaduse § 84 lõike 1 punkti 1 või 2 või § 86 kohaselt ei ole ühtki meest lapse isana kindlaks tehtud, samuti kui isadus on vaidlustatud käesoleva seaduse § 91 alusel ja kohus on tuvastanud, et laps ei põlvne mehest, kelle isadus vaidlustati.

(2) Põlvnemise isast tuvastab kohus asjaolude alusel, mis võimaldavad eeldada, et laps põlvneb sellest mehest.

(3) Eostamisajaks loetakse ajavahemik kolmesajandast päevast kuni saja kaheksakümne esimese päevani enne lapse sündi. Kui on kindlaks tehtud, et laps on eostatud väljaspool eelmises lauses nimetatud ajavahemikku, siis loetakse eostamisajaks see ajavahemik.

§ 95. Isaduse tuvastamise ja isaduse vaidlustamise hagi

Isaduse tuvastamise või vaidlustamise otsustab kohus mehe hagi põhjal, mis on esitatud lapse vastu, või ema või lapse hagi põhjal, mis on esitatud mehe vastu. Kui isik, kelle vastu oleks tulnud hagi esitada, on surnud, siis otsustab kohus hagita menetluses isaduse vaidlustamise või tuvastamise selle isiku avalduse põhjal, kes on eelmise lause kohaselt õigustatud hagi esitama.

8. peatükk PÕLVNEMISEST TULENEV ÜLALPIDAMISKOHUSTUS

1. jagu Üldsätted

§ 96. Ülalpidamist andma kohustatud isikud

(1) Ülalpidamist on kohustatud andma täisealised esimese astme ülenejad ja alanejad sugulased (edaspidi *ülalpidamiskohustuslased*). Ülalpidamiskohustust ei mõjuta muudatused hooldusõiguses.

(2) Teise astme ülenejad sugulased on ülalpidamiskohustuslased oma alaealiste alanejate sugulaste suhtes.

[RT I, 28.04.2022, 1 - jõust. 08.05.2022]

§ 97. Ülalpidamist saama õigustatud isikud

Ülalpidamist on õigustatud saama:

- 1) alaealine laps;
- 2) laps, kes täisealisena omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes, kuid mitte kauem kui 21-aastaseks saamiseni;

[RT I, 12.03.2015, 4 - jõust. 01.10.2015]

3) muu abivajav alaneja või üleneja sugulane, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama.

§ 98. Õigustatud isikute järjestus

(1) Kui ülalpidamist saama õigustatud isikuid on mitu ja ülalpidamiskohustuslane ei ole võimeline neile kõigile ülalpidamist andma, siis eelistatakse alaealist last teistele lastele, lapsi kaugema astme alanejatele sugulastele, alanejat sugulast ülenejale sugulasele ning ülenejate sugulaste puhul lähema astme sugulast kaugema astme sugulasele.

(2) Abikaasa on õigustatud isikute järjestuses võrdsustatud alaealise lapsega ning ta saab ülalpidamist enne täiskasvanud last või abielus olevat alaealist last ja ülejäänud sugulasi.

(3) Last hooldav lahutatud abikaasa ja käesoleva seaduse § 111 kohaselt lapse sünni puhul ülalpidamist saama õigustatud vanem asub õigustatud isikute järjestuses alaealise lapse järel ning saab ülalpidamist enne täiskasvanud last ja abielus olevat alaealist last ning ülejäänud sugulasi.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(4) Käesoleva seaduse § 73 kohaselt ülalpidamist saama õigustatud lahutatud abikaasa asub õigustatud isikute järjestuses täisealise lapse järel ning saab ülalpidamist enne ülejäänud sugulasi.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 99. Ülalpidamise ulatus

(1) Ülalpidamise ulatus määratakse kindlaks ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadustest ja tema tavalisest elulaadist lähtudes.

(2) Ülalpidamise kindlaksmääramisel arvestatakse õigustatud isiku kõiki eluvajadusi, sealhulgas tema võimete ja kalduvuste kohase hariduse ja kutsealase ettevalmistusega seotud kulutusi, alaealise ülalpeetava puhul ka tema kasvatamise kulutusi.

§ 100. Ülalpidamise andmise viis

(1) Ülalpidamist antakse üldjuhul raha perioodilise maksmisega (edaspidi *elatis*). Kui selleks on mõjuv põhjus, võib kohustatud isik nõuda, et tal võimaldataks anda ülalpidamist muul viisil.

(2) Alaealise lapse vanem täidab lapse ülalpidamise kohustust elatise maksmise teel eeskätt juhul, kui ta ei ela lapsega koos või kui ta ei osale lapse kasvatamises. Elatist peab kasutama lapse huvides.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(3) Vanemad võivad oma lapse ülalpidamise kohustuse täitmist omavahelisel kokkuleppel täpsustada ja määrata kindlaks, missugusel viisil ja kui pika ajavahemiku kaupa tuleb ülalpidamist anda. Kokkulepe ei välista ega piira seadusest tuleneva nõude esitamist, arvestades kokkuleppega ettenähtut.

(4) Elatist makstakse iga kalendrikuu eest ette.

§ 101. Elatis alaealisele lapsele

(1) Igakuine elatis ühele lapsele ei või olla väiksem kui käesoleva paragrahvi alusel arvutatud summa.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(2) Kohus võib elatise välja mõista kindla summana või muutuva suurusena, määrates ette kindlaks elatissumma suuruse arvutamise alused.

(3) Igakuise elatise arvutamise aluseks on baassumma. Baassumma ühe lapse kohta on 200 eurot, mida indekseeritakse iga aasta 1. aprillil Statistikaameti poolt ametlikult avaldatud eelneva aasta tarbijahinnaindeksi muutusega. Pärast indekseerimist loetakse järgmisel aastal baassummaks eelmisel aastal indekseerimise tulemusel saadud baassumma.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(4) Baassummale lisandub kolm protsenti eelneva kalendriaasta kohta Statistikaameti kodulehel avaldatud Eesti Vabariigi keskmisest brutokuupalgast. Lisanduv summa arvutatakse vastavalt brutokuupalga muutusele iga aasta 1. aprillil.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(5) Vanem ei pea andma ülalpidamist ulatuses, milles lapse vajadused saab rahuldada lapsetoetuse ja lasterikka pere toetuse arvel. Loetakse, et lapse vajadused saab rahuldada kogu lapsetoetuse arvel ja poole lasterikka pere toetuse arvel, mis on jagatud võrdselt toetust saava pere kõigi laste vahel.

[RT I, 11.01.2023, 2 - jõust. 01.02.2023]

(6) Kui laps viibib kohustatud vanema juures aasta jooksul keskmiselt seitse kuni viisteist ööpäeva kuus, vähendatakse elatise summat proportsionaalselt kohustatud vanemaga koos veedetava ajaga.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(7) Kui isik on kohustatud elatist tasuma sama pere mitmele lapsele, vähendatakse järgnevate laste puhul elatise summat 15 protsenti esimese lapse elatise summaga võrreldes. Elatise summat ei vähendata mitmike puhul ja laste puhul, kelle vanusevahe on suurem kui kolm aastat.

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

§ 102. Ülalpidamiskohustuse vähendamine ja suurendamine

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(1) Isik vabaneb ülalpidamiskohustusest selles ulatuses, milles ta ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma teisele isikule ülalpidamist, kahjustamata enese tavalist ülalpidamist.

(2) Vanemad ei vabane lõike 1 kohaselt oma alaealise lapse ülalpidamise kohustusest. Kui vanem on lõikes 1 nimetatud olukorras, peab ta kasutama tema käsutada olevaid vahendeid enda ja lapse ülalpidamiseks ühetaoliselt. Kohus võib mõjuval põhjusel vähendada elatist alla käesoleva seaduse § 101 alusel arvutatud elatise summa. Mõjuv põhjus võib olla muu hulgas vanema töövõimetus või

olukord, kus vanemal on teine laps, kes elatise väljamõistmise korral käesoleva seaduse §-s 101 sätestatud ulatuses osutuks varaliselt vähem kindlustatuks kui elatist saav laps.
[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(3) Kohus võib elatise välja mõista käesoleva seaduse § 101 alusel arvatud summaga võrreldes suuremas summas lisaks §-s 99 toodud alustele muu hulgas lähtuvalt kummagi vanema varalisest seisust või lapsega seotud kulutuste jaotusest vanemate vahel.
[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

§ 103. Ülalpidamisnõude piiramine ja peatumine

[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

(1) Kohus võib kohustatud isiku ülalpidamiskohustuse täitmisest vabastada või täitmist ajaliselt piirata või elatise suurust vähendada, kui kohustuse täitmist on äärmiselt ebaõiglane nõuda, eelkõige kui:

- 1) ülalpidamist saama õigustatud isiku abivajadus on tekkinud tema enda ebamõistliku käitumise tagajärjel;
- 2) õigustatud isik on jämedalt rikkunud oma ülalpidamiskohustust ülalpidamiskohustuslase vastu;
- 3) õigustatud isik on süüdi tahtlikus kuriteos ülalpidamist andma kohustatud isiku või tema lähikondse suhtes.

(2) Lõiget 1 ei kohaldata vanema ülalpidamiskohustusele, mis tal on oma alaealise lapse vastu.

(3) Kui abivajava isiku nõuet selle paragrahvi alusel piiratakse, ei või ta esitada ülalpidamisnõuet teiste ülalpidamiskohustuslaste vastu.

(4) Isiku kohustus anda oma alaealisele lapsele ülalpidamist peatub perioodiks, mil see laps saab kaitseväeteenistuse seaduses ettenähtud ajateenija või asendusteenistuja lapse toetust, mis on suurem kui käesoleva seaduse § 101 alusel arvatud elatise summa.
[RT I, 22.12.2021, 2 - jõust. 01.01.2022]

§ 104. Teave varalise seisundi kohta

Otsejoones sugulased on kohustatud sellekohase nõude esitamise korral andma üksteisele teavet oma sissetulekute ja vara kohta, kui see on vajalik ülalpidamiskohustuse või elatise suuruse kindlakstegemiseks. Sissetulekute suuruse kohta tuleb nõudmise korral esitada tööandja tõendid ja muud asjakohased dokumendid.

§ 105. Ülalpidamiskohustuslaste järjestus

(1) Alaneja sugulane annab ülalpidamist enne ülenejat sugulast.

(2) Alanejate sugulaste ja ülenejate sugulaste puhul annab lähema astme sugulane ülalpidamist enne kaugema astme sugulast.

(3) Mitu sama astme sugulast täidavad ülalpidamiskohustust osavõlgnikena. Iga osavõlgniku kohustuse suurus määratakse kindlaks võrdeliselt tema sissetuleku ja varalise seisundiga, arvestades ka tema ning ülalpidamist saama õigustatud isiku vahelisi suhteid.

§ 106. Asenduskohustus

(1) Kui isik on käesoleva seaduse § 102 alusel ülalpidamise andmisest vabastatud, annab ülalpidamist isik, kes on seda kohustatud tegema järgmisena.

(2) Ka sel juhul, kui isikult ei ole võimalik ülalpidamist saada või seda on ülemäära raske saavutada, annab ülalpidamist isik, kes on seda kohustatud tegema järgmisena. Esimeses lauses nimetatud juhul läheb kohustatud isiku asemel ülalpidamist andnud isikule üle õigustatud isiku nõue kohustatud isiku vastu. Nõudeõiguse üleminek ei tohi olla vastuolus ülalpidamist saama õigustatud isiku huvidega.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 107. Abikaasa eeliskohustus

(1) Abivajava isiku abikaasa annab ülalpidamist enne abivajava isiku sugulasi. Kui abikaasa ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma abikaasale ülalpidamist oma tavalist ülalpidamist kahjustamata, annavad ülalpidamist isikud, kes on seda kohustatud tegema järgmisena.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 kohaldatakse ka lahutatud abikaasa ülalpidamiskohustusele, mis tal on teise lahutatud abikaasa vastu.

(3) Nõudeõiguse üleminekule kohaldatakse käesoleva seaduse § 106 lõikes 2 sätestatut.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 108. Tagasiulatuv ülalpidamine

Õigustatud isik võib nõuda ülalpidamiskohustuse täitmist ja kohustuse täitmata jätmise tõttu tekkinud kahju hüvitamist tagasiulatuvalt kuni ühe aasta eest enne elatishagi kohtule esitamist.

§ 109. Ülalpidamisnõude välistamine

Kokkulepe, millega välistatakse ülalpidamiskohustuse täitmine tulevikus või piiratakse ülalpidamiskohustust ebamõistlikult, on tühine.

§ 110. Ülalpidamiskohustuse lõppemine

(1) Ülalpidamiskohustus lõpeb õigustatud isiku või kohustatud isiku surmaga. Kehtima jääb tagasiulatava täitmise nõue ja nõude täitmata jätmisest tuleneva kahju hüvitamise nõue või niisuguse ettemakse tegemise nõue, mis on muutunud sissenõutavaks õigustatud isiku või kohustatud isiku surma hetkeks.

(2) Õigustatud isiku surma korral kannab kohustatud isik matusekulud, kui neid ei ole võimalik tasuda pärandist.

§ 111. Ülalpidamine lapse sünni korral

(1) Lapse isa on kohustatud lapse ema ülal pidama kaheksa nädalat enne ja kaksteist nädalat pärast lapse sünni.

(2) Kui ema ei ole raseduse tõttu või raseduse või sünnituse põhjustatud tervisehäire tagajärjel võimeline ennast ülal pidama, on isa kohustatud talle ülalpidamist andma kuni ema tervises seisundi paranemiseni. Sama kehtib, kui emal ei ole lapse eest hoolitsemise tõttu võimalik sissetulekut saada. Ülalpidamiskohustus algab varemalt neli kuud enne lapse sünni ja lõpeb lapse sünnist alates kolme aasta möödudes.

(2¹) Kui isa ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma emale ülalpidamist enda tavapärasest ülalpidamist kahjustamata, annavad ülalpidamist isikud, kes on seda kohustatud tegema järgmisena.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Kui last hooldab ja kasvatab isa, on tal õigus esitada käesoleva paragrahvi lõike 2 teises lauses nimetatud nõue ema vastu. Sel juhul kohaldatakse käesoleva seaduse § 112, arvestades lõike 2 erisusi.

(4) Kui ema sureb raseduse või sünnituse tagajärjel, kannab lapse isa matusekulud juhul, kui neid ei ole võimalik katta ema pärandist.

(5) The maintenance provided for in subsections 1–3 of this section is provided by the obliged person after the spouse and before the relatives of the person in need of assistance.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(6) The provisions of § 106 subsection 2 of this Act apply to the transfer of the right of claim.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 112. Prescription period for a claim

The claim arising from § 111 of this Act expires, if the running of the limitation period has not stopped or been interrupted, one year after the end of the year following the birth or, if the maintenance obligation arises later, one year after the end of the year in which the maintenance obligation arises.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

Chapter 9 GENERAL LEGAL RELATIONSHIP OF PARENTS AND CHILD

§ 113. Duty of mutual support and consideration

Parent and child are obliged to support each other and respect each other and consider each other's interests and rights.

§ 114. Obligation to help parents

As long as the child lives with his parents and is raised or supported by them, he is obliged to help his parents in the household according to his abilities and possibilities.

§ 115. Household expenses of the child

If an adult child living with his parents spends from his own property to cover household expenses or for this purpose gives up a part of his property to the parents, it is assumed that he did not make the expenses with the intention of demanding compensation from the parents.

Chapter 10 PARENTAL RIGHTS AND OBLIGATIONS

Section 1 General settings

§ 116. Principles of parental custody

(1) Parents have equal rights and obligations towards their children, unless otherwise provided by law.

(2) A parent has the duty and the right to take care of his or her minor child (hereinafter *the right of custody of the parent*). Parental custody includes the right to take care of the child's person (hereinafter *personal custody*) and the right to take care of the child's property (hereinafter *property custody*) and to decide matters related to the child.

(3) When caring for and raising a child, parents take into account that his ability and need to act independently and responsibly increases. If the child's level of development allows it, the parents discuss care and upbringing issues with the child.

§ 117. Ownership of parental right of custody

(1) Parents who are married to each other have joint custody of their child.

(2) If the parents are not married to each other at the time of the child's birth, they have joint custody, if they have not expressed their desire to leave custody of the parent to only one of the parents when submitting declarations of intent to adopt paternity.

§ 118. Exercise of parental right of custody

(1) Parents exercise joint right of custody of the child and fulfill the duty of care on their own responsibility and with one accord, keeping in mind the child's comprehensive well-being.

(2) If it is not possible for the parents to exercise the right of custody, the court applies appropriate measures in the interest of the child. If necessary, the court starts the procedure for appointing a guardian for the child.

§ 119. Giving decision-making rights to one parent

If the parents do not reach an agreement on a matter important to the child while exercising joint custody, the court may, at the request of the parent, give one parent the right to decide on the matter. In the case of transfer of decision-making rights, the court may limit the exercise of decision-making rights or impose additional obligations on the exercising parent.

§ 120. Representation of a child

(1) The parent entitled to care is the legal representative of the child. Parents with joint custody have joint representation. Parents entitled to maintenance can agree on organizing the exercise of the joint right of representation.
[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) A parent represents the child alone if:

- 1) he has sole custody of the child or
- 2) he has been given decision-making rights in this matter in accordance with § 119 of this Act.

(3) Kui vanemate ühise tahteavalduse tegemine põhjustaks lapse huvidega vastuolus oleva viivituse, on ühel vanemal lapse huvides õigus teha vajalikke tehinguid ja toiminguid ka üksinda. Sel juhul tuleb toimingutest teisele vanemale viivitamata teatada.

(4) Ühine hooldusõigus ei välista last kasvatava vanema õigust esitada teise vanema vastu hagi lapse ülalpidamise väljamõistmiseks.

(5) Kui kolmas isik peab toimingu tegemise eesmärgil esitama lapsele tahteavalduse, võib selle esitada ühele vanemale.

(6) Vanemad ei või last esindada juhtudel, kui see on keelatud eestkostjal käesoleva seaduse § 180 kohaselt.

(7) Kui vanem esindab last iseseisvalt, eeldatakse teise vanema nõusolekut.

§ 121. Hooldusõigus laiendatud teovõimega alaealise üle

Kui alaealise teovõimet on laiendatud, ei kehti vanema hooldusõigus nende toimingute puhul, mida alaealine võib teha iseseisvalt.

§ 122. Eriestkostja ja kasuperekond

(1) Vanema hooldusõigus ei kehti neis lapsega seotud asjades, mille jaoks on määratud eriestkostja, samuti kohtuasjas, kus on määratud muu esindaja.

(2) Kui vanemad annavad lapse pikemaks ajaks kasuperekonna hooldada, võib kohus lapse hoolduse asjades vanemate või last hooldava isiku taotlusel anda otsustusõiguse üle last hooldavale isikule. Õiguste üleandmiseks last hooldava isiku (kasuvanem) taotlusel on vaja vanemate nõusolekut. Üleantud õiguste ulatuses on kasuvanemal eriestkostja õigused ja kohustused.

(3) Kasuperekond on perekond, kus last tegelikult kasvatatakse ja kuhu ei kuulu lapse vanem ega vanemaga abielus olev isik.

§ 123. Lapse huvidest juhindumine

(1) Kohus teeb kõiki selles peatükis reguleeritud lapsesse puutuvaid asju läbi vaadates esmajoones lapse huvidest lähtuva lahendi, arvestades kõiki asjaolusid ja asjaomaste isikute õigustatud huvi.

(2) Kohus muudab varem tehtud lahendi, kui seda nõuavad lapse heaolu püsivalt mõjutavad kaalukad asjaolud.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 123¹. Vanema hooldusõiguse taastamine

(1) Hooldusõiguse muutuste korral taastatakse vanema hooldusõigus vanema avalduse alusel, kui hooldusõiguse taastamine vastab lapse huvidele.

(2) Hooldusõiguse piiramise korral lõpetatakse hooldusõigust piiravate abinõude rakendamine ja vanema hooldusõigus taastatakse vanema avalduse alusel, kui lapse huvid ei ole enam ohus.

(3) Vanemal on õigus kohtult hagita menetluses taotleda, et hooldusõigus kuuluks vanematele ühiselt. Avaldus rahuldatakse, kui täidetud on käesoleva seaduse § 138 lõike 1 teises lauses sätestatud eeldused.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

2. jagu Isikuhoidus

§ 124. Isikuhoidusõiguse sisu

(1) Isikuhoidus on hooldaja kohustus ja õigus last kasvatada, tema järele valvata ja tema viibimiskohta määrata ning lapse igakülgse heaolu eest muul viisil hoolitseda.

(2) Kehaline, vaimne ja hingeline väärkohtlemine ning muude lapse suhtes alandavate kasvatusabinõude rakendamine on keelatud.

(3) Vanemate taotlusel toetab kohus neid isikuhoidusõiguse teostamisel, rakendades vajaduse korral asjakohaseid abinõusid.

§ 125. Haridus

Hariduse andmise asjades arvestavad vanemad ennekõike lapse võimeid ja kalduvusi. Vajaduse korral küsivad vanemad nõu õpetajalt või muult asjatundlikult isikult.

§ 126. Lapse väljaandmise nõue ja lapse suhtlemise määramine

(1) Isikuhoidusõigus hõlmab õigust nõuda lapse väljaandmist igaühelt, kes last vastu tema vanema tahtmist õigusvastaselt enda juures hoiab.

(2) Isikuhoidusõigus hõlmab ka õigust määrata need kolmandad isikud, kellega laps võib suhelda. Vanema otsus on siduv kolmanda isiku suhtes, kellel vanem on keelanud lapsega suhelda.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud juhtudel tekkinud vaidluse lahendab kohus vanema taotlusel.

(4) Kui laps elab kasuperekonnas ja vanemad soovivad last teda hooldavalt isikult välja nõuda, võib kohus omal algatusel või last hooldava isiku taotlusel määrata, et laps jääb teda hooldava isiku juurde, kui väljanõudmine võib kahjustada lapse huve.

3. jagu **Varahooldus**

§ 127. Varahoolduse sisu

Varahooldus hõlmab õigust ja kohustust valitseda lapse vara, muu hulgas last esindada. See ei välista lapse õigust seaduses sätestatud juhtudel vara iseseisvalt valitseda.

§ 128. Varahoolduse piiramine

(1) Varahooldusõigus ei kehti vara puhul, mille laps on omandanud:

1) pärimise teel või kinketehingu alusel, kui pärandaja või kinkija on määranud, et üks vanem või kumbki vanem ei või seda vara valitseda;

2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatud vara hulka kuuluva õiguse alusel või hüvitisena või vastutasuna sellise vara hulka kuuluva eseme võõrandamise, hävimise, rikkumise või äravõtmise eest.

(2) Vara, mille laps on omandanud pärimise teel või kinketehingu alusel, peavad vanemad valitsema vara andnud isiku juhiste kohaselt. Vanemad võivad juhistest kõrvale kalduda, kui nende järgimine võib kahjustada lapse huve.

§ 129. Kinkekeeld

Vanemad ei või lapse esindajana kinkida lapse vara. Erandina on lubatud teha tavapäraseid kinkeid kõlbelise kohustuse või viisakusreeglite järgimiseks.

§ 130. Raha paigutamine

Vanemad paigutavad nende valitsetava lapsele kuuluva raha vara heaperemeheliku valitsemise põhimõtete kohaselt, kui seda ei tule kulutada lapse ülalpidamiskulude katteks, järgides käesoleva seaduse §-s 186 sätestatud.

§ 131. Tehingute tegemine kohtu nõusolekul

(1) Lapse nimel tehingute tegemiseks peab vanematel olema kohtu nõusolek juhtudel, kui seda käesoleva seaduse § 187 ja § 188 lõike 1 punktide 1–3, 5 ja 7–11 kohaselt vajab ka eestkostja. Vanem ei või kohtu nõusolekuta kiita heaks tehinguid, mille tegemiseks lapse nimel ta vajab kohtu nõusolekut.

(2) Kohtu nõusolek ei ole vajalik pärandist loobumiseks, kui lapse õigus pärandile on tekkinud lapse suhtes esindusõigust omava vanema pärandist loobumise tagajärjel.

(3) Vanemad ei või kohtu nõusolekuta alustada lapse nimel uut majandustegevust ega anda lapsele tema sõlmitud lepingu täitmiseks või vabaks käsutamiseks üle esemeid, mille võõrandamiseks on vaja kohtu nõusolekut.

(4) Kohtu nõusolekule kohaldatakse eestkostja esindusõiguse kohta käivaid sätteid.

§ 132. Lapse varalt saadav kasu

(1) Lapse varalt saadavast kasust tuleb esmajoones täita varal lasuvad sissenõutavaks muutunud kohustused ning katta muud vara korrapärase valitsemise kulud. Nimetatud kuludest ülejäänud sissetulekut võib kasutada lapse ülalpidamiseks.

(2) Kui lapse varalt saadavat kasu ei vajata vara korrapärase valitsemise kulude katteks ega lapse ülalpidamiseks, võivad vanemad seda kasutada enda ja lapse alaealiste vallaliste õdede ja vendade ülalpidamiseks, kui puuduvad muud asjakohased vahendid nimetatud isikute ülalpidamiskulude katmiseks.

§ 133. Vanemate hoolsuskohustus

(1) Vanemad peavad lapse varahooldusõigust teostades ilmutama samasugust hoolt nagu nad tavaliselt rakendavad oma asjades.

(2) Kui lapsele kahju tekkimise on põhjustanud mõlemad vanemad, vastutavad nad solidaarvõlgnikena.

4. jagu **Vanema hooldusõiguse piiramine**

§ 134. Lapse heaolu ohustamine

(1) Kui lapse kehalist, vaimset või hingelist heaolu või tema vara ohustab vanema hooldusõiguse kuritarvitamine, lapse hooletussejätmine, vanemate suutmatus täita oma kohustusi või kolmanda isiku käitumine ja kui vanemad ei soovi või ei ole võimelised ohtu ära hoidma, rakendab kohus ohu ärahoidmiseks vajalikke abinõusid, muu hulgas käesoleva paragrahvi lõikes 3 ning käesoleva seaduse §-des 135 ja 136 loetletuid.

(2) Lapse heaolu ohustamisest teatab lapse elukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või kohtule riigiasutuse või omavalitsusasutuse ametnik, politseiametnik, tervishoiutöötaja, kohtunik, prokurör, notar, kohtutäitur, õpetaja või muu isik, kellel on andmeid ohustatud lapse kohta.

[RT I, 29.12.2011, 1 - jõust. 01.01.2012]

(3) In the case of endangering the child's well-being, the court may make decisions regarding the child's custody instead of the parent, issue warnings and injunctions, and impose prohibitions, as well as oblige the parents to follow the care instructions of the institution appointed by the court. The court may limit the right to custody of person or property by prohibiting the performance of certain actions or certain types of actions. The court can take away the right of property custody from the parent in full.

(4) In matters of the right of custody, the court may, on its own initiative, apply measures arising from the law, the legal consequences of which are also binding for a third party.

§ 135. Separation of the child from the family and complete deprivation of the right of custody

[RT I, 29.06.2014, 3 - entered into force. 09.07.2014]

(1) The court may separate the child from the parents only if it is not possible to prevent damage to the child's interests by other supportive measures taken in relation to the parents and the child.

(2) The court may completely withdraw the right of custody from the parent only if other remedies have not yielded results or if there is reason to assume that their implementation is not sufficient to prevent the danger.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(3) When reviewing a case of a significant limitation of the right of custody or the complete withdrawal of the right of custody, the court includes the municipal or city government in the proceedings to give an opinion.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(4) If leaving the child in the family threatens the child's health or life, the municipal or city government or the Social Insurance Board may separate the child from the family before a court order. In such a case, the municipal or city government must immediately submit an application to the court to limit the parent's right of custody of the child.

[RT I, 06.12.2014, 1 - enters into force. 01.01.2016]

§ 136. Endangering a child's property

(1) It is generally assumed that the child's property is endangered if the custodian of the property violates the obligation to support the child or other obligations related to the right of property custody, or if he does not comply with valid court orders regarding the right of property custody.

(2) The court may order the parents to submit a list of the child's assets and a report on the management of the assets. Parents must confirm the correctness of the property list. If the list is incomplete, the court can, by its ruling, assign the task of compiling the list to the municipality or city government.

(3) The court may make an injunction for the placement of the child's money in a certain way or set the withdrawal of the money as a condition for receiving the relevant consent from the court. If the child's property includes securities or valuables, the court can impose the same obligations on the parent representing the child as on the guardian.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(4) The court may demand a guarantee from the parent who harms the property interests of the child to the extent of the value of the property under his control. The type and extent of the security is decided by the court at its discretion. A court order replaces the child's participation in setting and canceling bail. As a coercive means of providing a guarantee, only full or partial deprivation of the right to custody of property may be applied in accordance with § 134 of this Act.

(5) The costs of the implementation of the remedies established by the court order shall be borne by the parent who caused the implementation of the remedies.

Section 5 Changes in custody rights

§ 137. Termination of joint custody

(1) If the parents who have joint custody live permanently apart or for some other reason do not wish to exercise joint custody in the future, each parent has the right to request from the court in a non-lawsuit procedure that the custody of the child be partially or fully transferred to him. The court can resolve custody disputes also in divorce proceedings.

(2) The petition will not be granted if:

1) a child aged at least 14 objects to the transfer of custody or

2) there is a reason to assume that terminating joint custody and assigning sole custody to the petitioner is not in line with the child's interests.

(3) In the case of termination of joint custody, the court, when deciding to grant custody to one parent, is based primarily on the interests of the child, taking into account, among other things, the mental and financial readiness of each parent to raise the child, the spiritual attachment to the child and the commitment to care for the child, as well as the future living conditions of the child.

1

§ 137 . Termination or change of joint custody by agreement of the parents

If the parents with joint custody permanently live apart or for some other reason do not wish to exercise joint custody in the future, they may agree during the conciliation procedure provided for in the National Family Reconciliation Service Act that the joint custody is partially or fully terminated and the custody is partially or fully transferred to one parent. Such an agreement can only be entered into if

1 of the Code of Civil Procedure.

the court has made an order of referral to family reconciliation on the basis of § 560

[RT I, 10.12.2021, 1 - enters into force. 01.07.2023]

§ 138. Transfer of maintenance rights

(1) Kui vanema hooldusõigus kuulub ainult ühele vanemale, võib teine vanem kohtult taotleda, et lapse hooldusõigus antaks osaliselt või täielikult temale üle. Avaldus rahuldatakse, kui hooldusõiguse üleandmine vastab lapse huvidele, vähemalt 14-aastane laps ei vaidle sellele vastu ning õiguse üleandmist taotleb vanem on sobiv ja võimeline hooldusõigust teostama. Kui hooldusõigus kuulub ühele vanemale kohtulahendi alusel, võib teine vanem taotleda hooldusõiguse üleandmist, kui kohtulahendi tegemise aluseks olnud asjaolud on oluliselt muutunud, või ühise hooldusõiguse taastamist.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Kui ainuhooldusõigusega vanem on surnud või temalt on hooldusõigus täielikult ära võetud, annab kohus hooldusõiguse teisele vanemale, välja arvatud juhul, kui see ei vasta lapse huvidele.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 139. Piiratud teovõimega vanema hooldusõigus

(1) Piiratud teovõimega vanemal ei ole õigust last esindada ja ta teostab lapse suhtes isikuhooldusõigust koos lapse seadusliku esindajaga.

(2) Kui lapse seaduslik esindaja on eestkostja või erieestkostja, eelistatakse vanema ja esindaja arvamuste lahkuminekul korral vanema arvamust.

§ 140. Vanema hooldusõiguse peatamine

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(1) Kohus peatab vanema hooldusõiguse, kui vanem on kestvalt võimetu lapse hooldusõigust teostama.

(2) Kohus ennistab vanema hooldusõiguse, kui on tuvastatud hooldusõiguse peatamise aluse äralangemine.

(3) Hooldusõiguse peatumise ajal ei või vanem hooldusõigust teostada.

(4) Kui hooldusõigus kuulub vanematele ühiselt ning ühe vanema hooldusõigus on peatatud, teostab teine vanem hooldusõigust üksinda. Kui vanemale seaduse või kohtulahendi alusel kuuluv ainuhooldusõigus lapse suhtes on peatatud ja peatamise põhjuse äralangemist ei ole alust oodata, annab kohus hooldusõiguse üle teisele vanemale, kui see vastab lapse huvidele.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 141. Vara väljaandmine

Kui vanema hooldusõigus lõpeb või peatub, annab ta lapsele tema vara välja ja esitab lapse või tema seadusliku esindaja taotlusel vara valitsemise aruande.

§ 142. Lapse esindamine pärast vanema hooldusõiguse lõppemist

(1) Vanem võib jätkata lapse isikuhoolduse ja varahooldusega seotud asjaajamist, kuni talle saab teatavaks või peab teatavaks saama tema hooldusõiguse lõppemine. Kolmas isik ei või vanema õigusele tugineda, kui ta tehingu tegemise ajal teadis või pidi teadma hooldusõiguse lõppemisest.

(2) Lõiget 1 kohaldatakse ka vanema hooldusõiguse peatamise korral.

6. jagu Suhtlusõigus

§ 143. Lapsega suhtlemise õigus

(1) Lapsel on õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga. Mõlemal vanemal on kohustus ja õigus suhelda lapsega isiklikult.

(2) Vanem peab hoiduma tegevusest, mis kahjustab lapse suhet teise vanemaga või raskendab lapse kasvatamist. Sama säte kehtib, kui last hooldab ja kasvatab muu isik.

(2¹) Vanemate lahuselu korral lepivad vanemad kokku lahuselava vanema ja lapse suhtlemises. Vanemate vaidluse puhul määrab vanema ja lapse suhtlemise korra vanema nõudel kohus.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Lapse huvides võib kohus piirata suhtlusõigust või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmist või lõpetada suhtlusõiguse teostamise või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmise.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

1

(3) The court may determine that the child communicates with the parent in the presence of a suitable third party. If the third party is a municipal or city government or a private legal entity, the municipal or city government or legal entity appoints a natural person competent to perform this task.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(4) The court may, in the interest of the child, allow a third party to communicate with the child, prohibit him from communicating with the child, or limit it. The court can impose an obligation on the person involved to refrain from activities that harm the child's relationship with the parents or make it difficult to raise the child.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(5) The court may also implement the measures specified in this section on its own initiative.

§ 144. Requirement to provide information

A parent has the right to demand from the other parent information about important circumstances related to the child's person and property, if this does not conflict with the child's interests.

Section 7 Decision-making power

§ 145. Decision-making rights of parents living apart

(1) If parents with joint custody live permanently apart, they decide important matters related to the child together.

(2) The parent with the right of maintenance, with whom the child lives permanently with the consent of the other parent or on the basis of a court decision, has the right to decide the matters of the child's daily life (ordinary care) exclusively. Deciding on matters of everyday life should generally be understood as making a routine decision that occurs frequently and does not permanently affect the child's development.

(3) If the child stays with another parent with the consent of the parent specified in subsection 2 of this section or on the basis of a court decision, the child's ordinary care matters are decided by that parent.

(4) A parent without custody has the decision-making right specified in subsection 2 of this section if the child stays with him or her with the consent of another parent or other person with custody or on the basis of a court decision. In the interests of the child, the court may limit the decision-making power of the parent without custody.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 146. Decision-making rights of the person caring for the child

(1) If the child lives in a foster family for a longer period of time, the person actually caring for and raising the child (hereinafter referred to as *the foster parent*) has the right to decide matters regarding the child's normal care and the right to represent the child in these matters.

(2) The foster parent does not have such a right if the person with the right of custody objects to it or if the court has limited or excluded the decision-making right arising from subsection 1 of this section.

(3) If a child stays with a third party on the basis of a court decision, only the court can limit or exclude his decision-making right specified in subsection 1.

Chapter 11 ADOPTION

§ 147. Permissibility of adoption

(1) Adoption is permitted if it is necessary in the interests of the child and there is reason to believe that a parent-child relationship will develop between the adopter and the child. When choosing an adoptive parent, his/her personal characteristics, relationship with the person to be adopted, financial status and ability to fulfill the obligations arising from the adoption relationship are taken into account, as well as, if possible, the expected will of the child's parents. When making a decision, if possible, the need for continuity in raising a child and his/her national, religious, cultural and linguistic origin are taken into account.

(2) Adoption is not permitted if the compelling interests of the adopter's children or the adoptee speak against it, or if there is a reasonable suspicion that the adopter's children harm the interests of the adoptee. Deciding on adoption is not based on material interests. When deciding, you must make sure that adoption consents have not been given for a fee or other compensation.

(3) When deciding on adoption, if possible, the separation of siblings is avoided.

(4) Only a minor may be adopted.

§ 148. The right of an unmarried person and a married person to adopt

(1) An unmarried person may adopt a child only alone.

(2) Married persons may jointly adopt a child. Only one spouse can adopt a child if:

1) he/she adopts the child of the other spouse;

2) the second spouse cannot adopt due to the fact that he/she has limited legal capacity.

§ 149. Prohibition of further adoption

During the adoption relationship, the adopted person cannot be adopted by a person other than the adopter's spouse.

§ 150. Age and legal capacity of the adopter

(1) The adopter may be a person of at least 25 years of age with full legal capacity.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) As an exception, the court may also allow a person at least 18 years of age to adopt, if he adopts his spouse's child or if there is another valid reason for the adoption.

§ 151. Child's consent

A child at least 10 years old can be adopted with his consent. The child gives his consent personally. The wish of a child younger than 10 years old must also be taken into account, if the child's level of development allows it. The child gives his consent to the adopter, whose identity is known to him.

§ 152. Consent of the child's parents

(1) A child may be adopted with the consent of his parents.

(2) A parent's consent to adoption does not take effect until eight weeks after the child's birth. Before the parent's consent takes effect, the adoption application cannot be submitted to the court. With the parent's consent, the care of the child may be given to the person wishing to adopt the child before the consent given for adoption takes effect.

(3) The parent's consent for adoption may be given to a personally appointed or non-personally appointed adopter.

(4) In case of consent for adoption given to a non-personally designated adopter, the parent does not have the right to demand that the adopter's identity and data related to the child's new identity be disclosed to him.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(5) The parent's consent is not required if he is permanently unable to submit an application, or if his whereabouts are permanently unknown, or if the parent's right of custody has been completely withdrawn on the basis of § 135 of this Act.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(6) The Social Insurance Board is obliged to advise a parent who wishes to give consent for the adoption of his child, explaining to him, among other things, his rights and obligations and the legal consequences of adoption.

§ 153. Consent of the child's guardian

(1) If a guardian has been appointed for the child, the consent of the guardian is required for adoption. If a guardian has been appointed for the child in a situation where the child's parents have not been completely deprived of custody, in addition to the parents' consent, the guardian's consent is also required.

(2) If the guardian refuses to give consent without valid reason, the court may replace the guardian's declaration of intent at the request of the adoptive parent.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 154. Spouse's consent

(1) If a spouse wishes to adopt a child alone on the basis of § 148 (2) of this Act, the consent of the other spouse is required. At the request of the adoptive parent, the court may replace the will of the other spouse, unless the adoption conflicts with the legitimate interests of the spouse and the family.

(2) The husband's consent is not required if he is permanently unable to make a declaration of will or if he has disappeared.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 155. Procedure for giving consent

(1) The child, the child's parents, the guardian and the spouse of the adopter submit their consent to the court. The child's parents, guardian and adoptive spouse can express their consent in person or in a notarized form. As a guardian, the municipal or city government can give its consent in written form.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) If the parent gives the consent specified in subsection 1, the court or the notary who certified the consent checks whether the child remains without a legal representative. In such a case, the court or the notary informs the municipality or city government about the emergence of the duty of a guardian in accordance with § 156 subsection 1.

(3) Consent may not be conditional or time-bound. Notarized consent can be withdrawn until the adoption application is submitted to the court. A child who is at least 10 years old can withdraw his consent by submitting a petition to the court until the adoption decision is made. Withdrawal does not require the consent of the legal representative.

(4) Consent must be given in person. If the consent giver has limited legal capacity, he does not need the consent of a legal representative to give consent.

(5) The child's consent becomes invalid if the adoption application is withdrawn or if the court does not give consent to the adoption.

(6) The guardian's or parent's consent, which has been given to a personally appointed adopter for adoption, becomes invalid if the adoption application is withdrawn or if the court rejects the adoption application. The consent for adoption given by the guardian or parent to the personally appointed adoptive parent also becomes invalid if the child has not been adopted within three years of the consent being given.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(7) The guardian's or parent's consent, which has been given to unspecified persons for adoption, is valid indefinitely.

§ 156. Termination of parental custody

(1) The parent's right of custody ceases from the moment of consent to adoption. From then on, the parent may not have personal contact with the child. If the child is left without a legal representative due to the suspension of the parent's right of custody, the municipality or city government becomes the child's guardian. The set special guardianship applies unchanged. Paragraphs 1 and 3 of § 146 of this Act apply to the adopter during the adoption procedure.

(2) Subsection 1 of this section does not apply if the adoptive parent is the parent's spouse.

(3) If the parent's consent has lost its validity, the court restores his right of custody, if it does not conflict with the child's interests.

§ 157. Maintenance obligation of adopter

The adopter is obliged to support the child from the time when the child's parents have given the necessary consent for adoption and the adopter has taken the child into his care. The adoptive parent provides maintenance before the child's parent. If a spouse wishes to adopt their spouse's child, the spouses are obliged to provide maintenance for the child from the time when the child's parent has given consent to the adoption and the spouses have taken the child into their care. After obtaining the necessary consent for adoption and taking the child into their own care, the above-mentioned persons are the first in the order of those liable for maintenance.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 158. Preparation for adoption

(1) The person wishing to adopt submits an application for adoption to the Social Insurance Board.

(2) The Social Insurance Board may carry out operations related to the preparation of adoption under circumstances that allow it to be assured with sufficient certainty that the conditions required for adoption have been met at the time the application is submitted to the court. The Social Insurance Board must explain to persons wishing to adopt their rights and the legal consequences of adoption.

(3) The activities related to the preparation of adoption, which the Social Insurance Board is obliged to carry out if the prerequisites stated in subsection 2 of this section exist, their contents and the list of documents collected by the Social Insurance Board and the list of data to be submitted in the request specified in subsection 1 shall be established by a regulation of the minister responsible for the field .

(4) The Social Insurance Board is obliged to check the living conditions at the place of residence of the person wishing to adopt and to determine the suitability of the living conditions for raising a child.

(5) If the Social Insurance Board requires it, the person wishing to adopt shall undergo an appropriate training program prior to the adoption.

(6) During the preparation for adoption, the Social Insurance Board is obliged to:

- 1) bring the child and the adopter together;
- 2) in cooperation with the child's legal representative, explain to the child the circumstances related to the adoption, based on the child's level of development and doing it in a way that is understandable to the child.

(7) The adopter has the right to receive general information about the child's life course, health status and character from the Social Insurance Board. The adopter does not have the right to receive data about the child or his parents that would violate their personal rights. The first and last name and information about their place of residence may not be disclosed to the adoptive parent without the consent of the child's parents.

(8) If the adopter does not wish to continue the operations related to the preparation of the adoption, he is obliged to immediately notify the Social Insurance Board, to which he submitted the application specified in subsection 1 of this section.

§ 159. Adoption application and adoption decree

- (1) Adoption is decided by the court on the basis of the application of the adopter.
- (2) The application for adoption must not be conditional or time-bound and must be submitted in person.
- (3) The child has been adopted since the entry into force of the adoption court order.

§ 160. Adoption after death

- (1) The court may not issue an adoption order after the child's death.
- (2) After the adopter's death, adoption can be decided if the adopter has submitted an adoption application to the court.
- (3) If the adoption court decree enters into force after the death of the adopter, it has the same legal consequences as the decree entered into force before the death of the adopter.

§ 161. Legal status of the child

- (1) If the spouses adopt a child jointly or if one spouse adopts the other spouse's child, the child acquires the legal status of the joint child of the spouses.
- (2) In other cases, the child acquires the legal status of the child of the adoptive parent.
- (3) In the cases specified in subsection 1, the right to care for the child belongs jointly to the spouses or the child's parent and the adoptive parent, and in the cases specified in subsection 2 of this section to the adopter individually.

§ 162. Termination of kinship relations

Adoption ends the kinship relationship of the child and his descendants with former relatives, and the rights and obligations arising from kinship also end.

§ 163. Preservation of previous kinship relationships

- (1) If the adoptive parents are second- or third-degree relatives or relatives of the child, only the kinship relationship between the child and his subordinate relatives ends, and the rights and obligations that the child has towards his parents due to kinship end.
- (2) Kui abikaasa lapsendab oma abikaasa lapse, ei lõpe lapse sugulussuhe teise vanema sugulastega, kui see vanem on surnud ja talle kuulus enne surma lapse hooldamise õigus.

§ 164. Lapsendamissaladus

(1) Lapsendamissaladus on lapsendamise kohtueelse ja kohtumenetlusega seonduv informatsioon ja andmed, sealhulgas lapsendamise fakt, millest võib järeldada, et laps on lapsendatud või et vanemad on lapse lapsendanud või et vanem või eestkostja on andnud lapse lapsendada. Lapsendamissaladuse eesmärk on tagada lapse, vanema ja lapsendaja eraelu kaitse, ära hoida soovimatut sekkumist ning diskrimineerimist päritolu või muul alusel.

(2) Isik, kes teab lapsendamissaladust, ei tohi seda avaldada, kui selle avaldamine ei ole vajalik avalikes huvides.

(3) Lapse uued isikuandmed on bioloogilise vanema eest salajased juhul, kui vanem on andnud nõusoleku isikuliselt määramata lapsendajale lapsendamiseks.

(4) Lapsendatud lapse sünnitõendilt ei tohi nähtuda, et laps on lapsendatud.

(5) Lapsendamise andmeid kasutades tuleb lähtuda isikuandmete kaitse seaduses sätestatud eesmärgipärasuse põhimõttest, muu hulgas tagades, et lapsendamise andmetele ja sellele viitavatele andmetele on ligipääs üksnes ametnikul, kellele see on ametiülesannete täitmiseks vajalik.

(6) Alaealisel lapsendatud lapsendaja nõusolekul või täisealisel lapsendatud on õigus saada Sotsiaalkindlustusametilt teavet lapsendamise fakti kohta.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(7) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatule on alaealisel lapsendatud lapsendaja nõusolekul või täisealisel lapsendatud õigus saada Sotsiaalkindlustusametilt teavet oma bioloogiliste vanemate, vanavanemate ning õdede ja vendade kohta, kui nimetatud isikud on andnud nõusoleku vastava teabe avaldamiseks. Kui nõusolekut teabe avaldamiseks ei anta, annab Sotsiaalkindlustusamet teavet eelnimetatud isikute kohta ulatuses ja viisil, mis ei võimalda tuvastada lapsendatud bioloogilisi vanemaid, vanavanemaid, õdesid või

vendi, kes ei ole teabe avaldamiseks nõusolekut andnud.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(8) Kui lapsendatu soovib saada teavet oma alaealise lapsendatud bioloogilise õe või venna kohta, on õelt või vennalt käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud nõusoleku küsimiseks vajalik lapsendaja eelnev nõusolek.

§ 165. Rahvusvaheline lapsendamine

(1) Kui lapsendaja või lapsendatava elukoht ei ole Eestis, ei või kohus lapsendamist otsustada ilma Sotsiaalkindlustusameti juurde moodustatud rahvusvahelise lapsendamise komisjoni nõusolekuta. Komisjon on kolmeliikmeline. Komisjoni läbiviidavale menetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seadust, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

[RT I, 21.12.2016, 2 - jõust. 01.01.2017]

(2) Rahvusvahelise lapsendamise komisjoni moodustab Vabariigi Valitsus määrusega.

(3) Rahvusvahelise lapsendamise komisjoni töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(4) Rahvusvahelist lapsendamist korraldab ja rahvusvahelise lapsendamise komisjoni teenindab Sotsiaalkindlustusamet.

[RT I, 06.12.2014, 1 - jõust. 01.01.2016]

(5) Komisjoni pädevusse kuulub nõusoleku andmine:

- 1) lapse Eestist välisriiki lapsendamise taotlusele;
- 2) lapse välisriigist Eestisse lapsendamiseks.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(6) Lapsendamine Eestist teise riiki võib toimuda juhul, kui lapse eest ei ole võimalik vajalikul määral hoolitseda Eesti Vabariigis.

§ 166. Lapsendamise kehtetuks tunnistamine

(1) Kohus võib tunnistada lapsendamise kehtetuks, kui see on toimunud ilma lapsendaja avalduseta või lapse või ühe vanema nõusolekuta.

(2) Avaldus või nõusolek on kehtetu, kui:

- 1) avaldaja oli avalduse esitamise ajal otsusevõimetu;
- 2) avaldaja teovõime oli piiratud ja puudus eestkostja asjakohane nõusolek või kui nõusoleku on andnud alla 10-aastane laps isiklikult;
- 3) avaldaja ei teadnud, et tegemist on lapsendamisega, või teadis, kuid ei soovinud esitada lapsendamisavaldust või anda lapsendamiseks nõusolekut, või kui lapsendaja on eksinud lapsendatava isikus või lapsendatav on eksinud lapsendaja isikus;
- 4) avaldajat on kallutatud tahteavaldust tegema pettusega oluliste asjaolude suhtes;
- 5) avaldajat on kallutatud tahteavaldust tegema ähvarduse või vägivalla mõjul;
- 6) lapsendamisavaldus on kohtule esitatud enne kaheksa nädala möödumist lapse sünnist.

§ 167. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise keeld

(1) Lapsendamist ei tunnistata kehtetuks, kui isik esitab uue avalduse pärast teovõime taastumist, otsusevõimetuse, ähvarduse või eksimuse mõju lõppemist või lapse kaheksa nädala vanuseks saamist või annab uue nõusoleku või teatab muul viisil, et soovib lapsendamissuhte säilitada.

(2) Kui lapsendamisavaldus on tehtud või kui lapsendamise nõusolek on antud pettuse tõttu olulistes asjaoludes, ei tunnistata lapsendamist kehtetuks, kui pettus puudutab lapsendaja või lapse varalist seisundit või kui avaldust esitama või nõusolekut andma õigustatud isiku teadmata osutub petjaks isik, kellel ei ole õigust avaldust esitada või nõusolekut anda või muul viisil lapsendamist vahendada.

(3) Kui lapsendamise kohtumäärust tehes on ekslikult eeldatud, et üks vanem on kestvalt võimetu tahteavaldust tegema või et tema viibimiskoht on kestvalt teadmata, ei tunnistata lapsendamist kehtetuks, kui see vanem annab nõusoleku tagantjärele või avaldab muul viisil soovi lapsendamissuhte säilitada. Sel juhul kohaldatakse ka käesoleva seaduse § 155 lõiget 3.

(4) Lapsendamist ei tunnistata kehtetuks vanema nõusoleku puudumise või nõusoleku kehtetuse tõttu, kui lapsendamise kohtumääruse tegemise ajal või lapsendamise kehtetuks tunnistamise avalduse läbivaatamise ajal olid olemas vanemalt hooldusõiguse täieliku äravõtmise eeldused.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(5) Lapsendamist ei tunnistata kehtetuks, kui see oluliselt kahjustab lapse huve, välja arvatud juhul, kui kehtetuks tunnistamist nõuavad lapsendaja kaalukad huvid.

§ 168. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise avaldus

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise avalduse võib esitada üksnes isik, kelle avalduseta või nõusolekuta on laps lapsendatud. Alla 14-aastase lapse eest esitab avalduse tema seaduslik esindaja. Muudel juhtudel ei ole avaldust esindaja kaudu esitada lubatud. Kui avaldust esitama õigustatud täiskasvanud isiku teovõime on piiratud, ei vaja ta avalduse esitamiseks seadusliku esindaja nõusolekut.

(2) Avalduse esitamise tähtaeg on üks aasta käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud hetkest, kuid mitte rohkem kui kolm aastat lapsendamise kohtumääruse jõustumisest arvates. Tähtaja kulgemine algab:

- 1) käesoleva seaduse § 166 lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud juhtudel hetkest, millal avaldaja otsusevõime või teovõime on taastunud või millal piiratud teovõimega lapsendajale või alla 10-aastase lapse seaduslikule esindajale sai tahteavalduse tegemine teatavaks;
- 2) käesoleva seaduse § 166 lõike 2 punktides 3 ja 4 nimetatud juhtudel hetkest, millal avaldaja sai eksimusest või pettusest teada;
- 3) ähvarduse või vägivalla mõjul tehtud lapsendamise tahteavalduse korral hetkest, millal ähvarduse või vägivalla mõju lakkas;
- 4) käesoleva seaduse § 166 lõike 2 punktis 6 nimetatud juhul lapse kaheksa nädala vanuseks saamisest.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tähtaja kulgemise suhtes kohaldatakse ka aegumise peatumise sätteid.

(4) Avaldus lahendatakse hagita menetluses.

§ 169. Lapsendamise kehtetuks tunnistamine kohtu algatusel

(1) Enne lapse täisealiseks saamist võib kohus lapse kaalukates huvides tunnistada lapsendamise omal algatusel kehtetuks.

(2) Kui lapse on lapsendanud abielupaar, võib kehtetuks tunnistada ka lapse ja ühe abikaasa lapsendamissuhte.

(3) Kohus võib lapsendamise omal algatusel kehtetuks tunnistada, kui:

- 1) käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul on teine abikaasa või lapse bioloogiline vanem valmis lapse eest hoolitsemise üle võtma ja kui vanema hooldusõiguse teostamine ei ole vastuolus lapse huvidega või
- 2) kehtetuks tunnistamise eesmärk on uue lapsendamise võimaldamine.

§ 170. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed tekivad kehtetuks tunnistamise hetkest. Kui lapsendaja või laps on taotlenud lapsendamise kehtetuks tunnistamist ja kohus rahuldab taotluse pärast taotleja surma, on kehtetuks tunnistamisel samasugused õiguslikud tagajärjed, kui lapsendamissuhe oleks kehtetuks tunnistatud nimetatud isiku eluajal.

(2) Lapsendamise kehtetuks tunnistamisega lõpeb lapse ning tema alanejate sugulaste ja seniste sugulaste lapsendamisest tulenenud sugulussuhe ning sellest tulenevad õigused ja kohustused.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamisega taastub lapse ning tema alanejate sugulaste ja veresugulaste sugulussuhe ning sellest tulenevad õigused ja kohustused, välja arvatud vanema hooldusõigus.

(4) Kohus annab bioloogilistele vanematele lapse hooldusõiguse tagasi niivõrd, kui võrd see ei ole vastuolus lapse huvidega, või määrab lapsele eestkostja või erieestkostja.

(5) Kui lapsendaja on abielupaar ja kehtetuks tunnistatakse ühe abikaasa lapsendamissuhte, on kehtetuks tunnistamisel käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud tagajärjed ainult lapse ja tema alanejate sugulaste ning selle abikaasa ja tema sugulaste vahelises suhtes. Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tagajärge ei teki.

3. osa EESTKOSTE

12. peatükk EESTKOSTE ALAEALISE ÜLE

1. jagu Eestkoste seadmine

§ 171. Eestkoste seadmise eeldused

(1) Kui esindusõigust ei ole alaealise lapse kummalgi vanemal või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha, määratakse talle eestkostja.

(2) Perekonnaseisuasutuse või muu valitsusasutuse või valla- või linnavalitsuse ametnik, politseiametnik, raviausutuse või hoolekandeausutuse juht, kohtunik, prokurör, notar ja kohtutäitur, kellel on andmeid eestkostet vajava lapse kohta, on kohustatud sellest teatama valla- või linnavalitsusele ja kohtule eestkostet vajava isiku harilikku viibimiskoha järgi. Sama kohustus on ka eestkostet vajava lapse sugulastel.

[RT I, 29.12.2011, 1 - jõust. 01.01.2012]

§ 172. Eestkoste sisu

Eestkostjale kuulub nii lapse isikuhooldus- kui ka varahooldusõigus.

§ 173. Eestkoste seadmine

(1) Eestkoste seadmise otsustab kohus omal algatusel või valla- või linnavalitsuse või huvitatud isiku avalduse alusel. Kohus võib pöörduda valla- või linnavalitsuse poole eestkostjaks sobiva isiku leidmiseks.

(2) Eestkostja võib nimetada ka juba enne lapse sündi, kui on alust eeldada, et pärast sündi vajab laps eestkostjat. Nimetamine jõustub lapse sünniga.

§ 174. Eestkostjale esitatavad nõuded

(1) Eestkostjaks võib olla täisealine täieliku teovõimega füüsiline isik.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(2) Eestkostjaks ei või olla isik, kellelt on vanema hooldusõigus täielikult või osaliselt ära võetud või kes on varem rikkunud eestkostja kohustusi. Eestkostjaks ei või määrata selle tervishoiu- või hoolekandeausutuse töötajat, kus laps viibib.

(3) Eestkostjat valides arvestatakse tema isikuomadusi, varalist seisundit ja võimeid eestkostja kohustusi täita, vanemate eeldatavat tahtet ning tema suhteid lapsega, kelle üle eestkoste seatakse, lapse üleskasvatamise järjepidevust ning lapse rahvuslikku, usulist, kultuurilist ja keelelist päritolu. Kohtul ja valla- või linnavalitsusel on eestkostjat valides õigus nõuda eestkostjaks määratavalt isikult dokumente ja informatsiooni tema sobivuse hindamiseks.

(4) Isiku võib eestkostjaks määrata tema nõusolekul.

§ 175. Juriidiline isik eestkostjana

(1) Kui eestkostjaks ei leita sobivat füüsilist isikut või kui vanem on testamendiga või pärimislepinguga näinud eestkostjana ette juriidilise isiku, võib eestkostjaks määrata ka juriidilise isiku. Juriidiline isik peab süstemaatiliselt tegelema eestkostetavatele füüsilisest

isikust eestkostjate otsimise, nõustamise ja koolitamisega.

(2) Juriidiline isik määratakse eestkostjaks tema nõusolekul.

(3) Juriidilisest isikust eestkostjaks ei või määrata seda tervishoiu-, hoolekande- või haridusasutust, kus laps viibib.

§ 176. Valla- või linnavalitsus eestkostjana

(1) Kuni eestkostja määramiseni täidab eestkostja ülesandeid lapse rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgne valla- või linnavalitsus, kui eestkoste seadmise eeldused on täidetud. Eestkostja ülesannete täitmisel on valla- või linnavalitsusel käesolevast seadusest tulenevad eestkostja õigused ja kohustused.

(2) Kui sobivat füüsilist või juriidilist isikut ei leita, määratakse eestkostjaks valla- või linnavalitsus, millega laps on kõige tugevamalt seotud. Laps on kõige tugevamalt seotud muu hulgas selle valla- või linnavalitsusega, kust ta pärit on, kus ta on suurema osa ajast elanud, millega ta on säilitanud olulised sidemed, kus asuvad tema lähedased või vara või kus on tema rahvastikuregistrijärgne elukoht. [RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Lapse rahvastikuregistrisse kantud elukoha muutumisel võivad tema esialgse rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgne valla- või linnavalitsus ja uue rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgne valla- või linnavalitsus kokku leppida, et eestkostja ülesandeid täidab uue rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgne valla- või linnavalitsus. Kokkuleppe saavutamiseni täidab eestkostja ülesandeid lapse esialgse rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgne valla- või linnavalitsus. [RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(4) Kui last ei ole kantud rahvastikuregistrisse või tema kohta puuduvad rahvastikuregistris elukoha andmed, siis kehtib käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 toodud regulatsioon lapse hariliku viibimiskoha järgse valla- või linnavalitsuse suhtes. [RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 177. Vanemate nimetamisõigus

(1) Eestkostjaks määratakse sobivuse korral isik, kelle vanem on lapse seadusliku esindajana oma testamendis või pärimislepingus nimetanud.

(2) Kui vanemad on testamentides või pärimislepingutes nimetanud eri isikud, määratakse eestkostjaks isik, kes on eestkostjaks sobivaim.

(3) Eestkostjaks ei või nimetada isikut, kelle eestkostjaks oleku on vanem lapse seadusliku esindajana oma testamendis või pärimislepingus välistanud. Kui vanemad on andnud teineteisele vasturääkivaid korraldusi, kehtib viimasena surnud vanema korraldus.

(4) Valla- või linnavalitsust ei saa testamendiga või pärimislepinguga eestkostjaks määrata ega teda kui eestkostjat käesoleva paragrahvi lõike 3 kohaselt välistada.

§ 178. Mitme eestkostja nimetamine

(1) Kohus nimetab lapsele ühe eestkostja, ühisteks eestkostjateks võib nimetada ka abikaasad. Võimaluse korral nimetatakse üks eestkostja ka eestkostet vajavatele õdedele ja vendadele.

(2) Kui see on konkreetse juhtumi asjaolude kohaselt mõistlik, võib kohus nimetada ka mitu eestkostjat. Sel juhul eeldatakse, et eestkostjatel on ühine esindusõigus. Kohus võib kindlaks määrata iga eestkostja ülesanded ja esindusõiguse ulatuse.

2. jagu Eestkoste teostamine

§ 179. Eestkostja ülesanded ja vastutus

(1) Eestkostja on eestkostetava seaduslik esindaja. Tal on õigus ja kohustus hoolitseda eestkostetava isiku ja vara eest oma ülesannete piires.

(2) Eestkostjal ei ole esindusõigust ega kohustusi valdkonnas, milleks on määratud erieestkostja.

(3) Eestkostja ei või oma kohustuste täitmist panna kolmandale isikule.

(4) Eestkostja küsib ja arvestab eestkostetava arvamust eestkoste teostamisel, kui see on lapse vanust ja arengutaset arvestades asjakohane.

(5) Eestkostja peab alaealise vara valitsema hea eestkostja hoolsusega. Eestkostja vastutab oma kohustuste süülise rikkumisega tekitatud kahju eest.

§ 180. Esindusõiguse välistamine

(1) Eestkostja ei saa eestkostetavat esindada:

1) tehingutes, mille üks pool on eestkostetav ja teine pool eestkostja, eestkostja abikaasa, eestkostja otsejoones sugulane, õde või vend, välja arvatud juhul, kui tehingust ei teki eestkostetavale otseseid tsiviilkohustusi;

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

2) tehingutes, millega eestkostetav loovutab oma pandi või käendusega tagatud nõude eestkostja vastu, koormab niisugust nõuet, lõpetab nõude tagatise või vähendab tagatist või võtab kohustuse teha niisugune tehing;

3) õiguslikus vaidluses eestkostetava ja käesoleva lõike punktis 1 nimetatud isikute vahel, samuti vaidluses punktis 2 nimetatud asjades.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikest 1 tuleneva keelu rikkumise korral kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 131.

(3) Eestkostja ei saa eestkostetavat esindades teha eestkostetava arvel kinkeid. Erandina on lubatud kinkeid teha kõlbelise kohustuse või viisakusreeglite järgimiseks.

(4) Käesolevat paragrahvi kohaldatakse ka eestkostja ülesannetes valla- või linnavalitsuse ametnikule või juriidilisest isikust eestkostja töötajale.

§ 181. Esindusõiguse äravõtmine

Kohus võib eestkostjalt võtta õiguse esindada eestkostetavat teatavates tehingutes või mõnes valdkonnas, kui eestkostetava huvid on eestkostja või tema esindatava kolmanda isiku või käesoleva seaduse § 180 lõike 1 punktis 1 nimetatud isiku huvidega olulises vastuolus.

§ 182. Eestkostja kohustus hoolitseda lapse isiku eest

(1) Kui laps kasvab eestkostja juures, kohaldatakse eestkostja õigusele ja kohustusele lapse isiku eest hoolitseda käesoleva seaduse 10. peatüki 2. jao sätteid.

(2) Kui eestkostja peab eestkostetavat ülal, olemata selleks kohustatud, lähevad eestkostjale tema poolt antud ülalpidamise ulatuses üle nõuded eestkostetava ülalpidamiseks kohustatud isikute vastu.

§ 183. Eestkostja kohustus valitseda eestkostetava vara

(1) Eestkostja on kohustatud eestkostetava vara hea eestkostja hoolsusega valitsema, säilitama ning võimaluse korral suurendama. Muu hulgas peab eestkostja nõudma õigel ajal sisse eestkostetavale kuuluvad nõuded ning valitsema eestkostetavale kuuluvat kinnisvara.

(2) Eestkostetava varalt saadavast kasust tuleb esmajoones täita varal lasuvad sissenõutavaks muutunud kohustused ning katta muud vara korrapärase valitsemise kulud. Nimetatud kuludest ülejäänud sissetulekut võib kasutada eestkostetava ülalpidamiseks.

(3) Eestkostja peab hoidma enda ja eestkostetava vara eraldatuna ega tohi kasutada eestkostetava vara oma huvides.

§ 184. Vara nimekirja koostamine

(1) Eestkostja esitab lapse hariliku viibimiskoha järgsele kohtule kirjaliku nimekirja lapse vara kohta mõistliku aja jooksul eestkoste määramisest arvates.

(2) Nimekirjas esitatakse teave kuni nimekirja koostamiseni vara koosseisus toimunud muutuste kohta.

§ 185. Pärandi või kinkena saadud vara valitsemine

(1) Vara, mille eestkostetav saab pärandina või kinkena, valitseb eestkostja kinketehingus, testamendis või pärimislepingus sisalduvate korralduste kohaselt. Korraldustega ei saa laiendada eestkostja seadusest tulenevat esindusõigust.

(2) Eestkostja võib kohtu nõusolekul korraldustest kõrvale kalduda, kui nende järgimine võib kahjustada eestkostetava huve.

§ 186. Eestkostetava raha paigutamine

(1) Kui eestkostetava raha ei ole vaja tema ülalpidamiseks, vara valitsemiseks või muude jooksvate kulude katmiseks, peab eestkostja selle paigutama Eesti või mõne teise lepinguriigi krediitiasutuses oma varast eraldi. Paigutamisel tuleb teha märges, et konto käsutamiseks on vaja kohtu nõusolekut.

(2) [Kehtetu - RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(3) Kohus võib anda nõusoleku eestkostetava raha teistsuguseks paigutamiseks.

(4) Kohtu nõusolek eestkostja poolt eestkostetavale kuuluva konto käsutamiseks on vajalik vaid käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 187. Nõusolek kinnisasjatehingute tegemiseks

(1) Eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta:

1) käsutada eestkostetavale kuuluvat kinnisasja või kinnisasjaõigust;

2) käsutada eestkostetavale kuuluvat kinnisomandi ülekandmisele või kinnisasjaõiguse tekkimisele, ülekandmisele või lõppemisele suunatud nõuet;

3) kohustuda tegema käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatud käsutusi;

4) sõlmida eestkostetava nimel kinnisasja või kinnisasjaõiguse tasulisele omandamisele suunatud lepingut;

5) anda kasutusse eestkostetavale kuuluvat kinnisasja.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kohaldatakse vastavalt ka laevakinnistusraamatusse kantud laevade kohta.

[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 188. Nõusolek teisteks tehinguteks

(1) Eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta:

1) teha tehingut, millega eestkostetav võtab kohustuse käsutada kogu oma vara, pärandit, tulevast seaduslikku pärandiosa või tulevast sundosa;

2) loobuda pärandist, annakust või sundosast ega sõlmida pärandvara jagamise lepingut;

3) sõlmida ettevõtte või selle organisatsiooniliselt iseseisva osa omandamisele või võõrandamisele suunatud lepingut, samuti ettevõtte käitamisele suunatud seltsingulepingut;

4) anda rendile ettevõtet;

5) omandada osalust juriidilises isikus või astuda selle liikmeks;

6) sõlmida üüri-, rendi-, kindlustus- ja muud kehtvuslepingut, mis ei lõpe või mida ei saa üles öelda ühe aasta jooksul pärast eestkostetava täisealiseks saamist;

7) võtta laenu;

8) omandada ja võõrandada väärtpabereid;

9) teha tehingut, millega luuakse eestkostetava vastutus teise isiku kohustuse eest, ning tehingut, millega eestkostetava vara koormatakse teise isiku kohustuse tagamiseks;

10) sõlmida kaasomandi jagamise, selle välistamise või edasilükkamise kokkulepet;

11) teha tehingut, mis lõpetab eestkostetava nõude, vähendab seda või selle tagatist või loob sellise kohustuse, välja arvatud käesoleva seaduse § 186 lõikes 4 sätestatud juhtudel.
[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

(1¹) Kui eestkostja omandab väärtpaberituru seaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid eestkostetava nimel, kuid enda vahendite arvel, ei ole nende väärtpaberite omandamiseks ja võõrandamiseks vaja kohtu nõusolekut tingimusel, et müügist saadu jääb eestkostetava omandisse. Esimeses lauses sätestatud kohaldatakse ka edasistele väärtpaberitehingutele müügist saadu arvel, mis on tehtud esimeses lauses nimetatud väärtpaberitega.
[RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 01.05.2015]

(2) Kohus võib erandjuhtudel anda eestkostjale üldise nõusoleku teha kõiki või teatud liiki tehinguid, milleks on vaja kohtu nõusolekut.

(3) Kui eseme võõrandamiseks on vaja kohtu nõusolekut, ei või eestkostja anda seda kohtu nõusolekuta eestkostetavale sõlmitud lepingu täitmiseks või vabaks käsutamiseks.

(4) [Kehtetu - RT I, 29.06.2014, 3 - jõust. 09.07.2014]

§ 189. Kohtu nõusolekuta tehtud mitmepoolsed tehingud

(1) Kohtu eelneva nõusolekuta tehtud mitmepoolne tehing on tühine, kui kohus ei kiida tehingut hiljem heaks. Heakskiit kehtib, kui eestkostja sellest teisele poolele teatab. Kui eestkostetav on saanud teovõimeliseks, võib ta tehingu ise heaks kiita.

(2) Teine pool võib teha eestkostjale ettepaneku teda heakskiidu andmisest teavitada. Kui eestkostja ei avalda heakskiitu kahe nädala jooksul nimetatud ettepaneku saamisest arvates, siis loetakse, et heakskiidust on keeldutud.

(3) Kui eestkostjal pidi tehingu tegemiseks olema kohtu eelnev nõusolek, võib tehingu teine pool oma tehingu tegemise tahteavalduse tagasi võtta, kui eestkostjal ei olnud tehingu tegemiseks kohtu eelnevat nõusolekut ja tehingu teine pool nõusoleku puudumisest ei teadnud ega pidanudki teadma. Sel juhul loetakse, et tahteavaldust ei ole tehtud. Pärast seda, kui eestkostja on teisele poolele heakskiidu andmisest teatanud, ei saa tehingu teine pool oma tahteavaldust tagasi võtta.

(4) Käesoleva seaduse §-dest 187 ja 188 tuleneva keelu rikkumise korral kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 130.

§ 190. Kohtu nõusolekuta tehtud ühepoolne tehing

Kohtu eelneva nõusolekuta tehtud ühepoolne tehing on tühine.

§ 191. Kulutuste hüvitamine

(1) Eestkostja võib eestkostetavalt nõuda eestkostmiseks tehtud kulutuste hüvitamist käsundi kohta kehtivate sätete järgi.

(2) Valla- või linnavalitsus ei või nõuda kulutuste hüvitamist.

§ 192. Tasu eestkoste teostamise eest

(1) Eestkostet teostatakse üldjuhul tasuta.

(2) Kohus võib määrata eestkostjale tema ülesannete täitmise eest tasu, kui tasu määramine on eestkostetava varalist seisundit ning poolte vahelist suhet arvestades mõistlik.

(3) Eestkostjal on õigus eestkoste teostamisest talle tekkinud kulutuste, muu hulgas oma eestkostest tingitud vastutuse kindlustamiseks tehtud kulutuste hüvitamisele eestkostetava vara arvel. Eestkostet teostatakse tasuta, kui kohus ei määra teisiti.

(4) In order to pay costs and fees, the guardian or ward may apply for state procedural assistance. The state can provide additional financial support for guardianship through the Ministry of Justice. The minister responsible for the field can establish a more precise procedure and limits for calculating the fee paid to the guardian and the costs incurred at the expense of the state.

§ 193. Court supervision

(1) The court supervises the activities of the guardian. The guardian informs the court about the change of his residence.

(2) The court may issue instructions to the guardian for the performance of his duties. If they are not followed, the court has the right to release the guardian.

(3) In the interests of the ward, the court may suspend the guardian from performing his duties until the decision to release him is made.

§ 194. Accountability of the guardian

(1) The court may at any time demand from the guardian information about the performance of his duties.

(2) The guardian shall submit an annual written report to the court regarding the management of the property under guardianship and the fulfillment of other duties of the guardian. In the report, the expenses incurred are shown separately and the documents proving them are attached. Regarding the expenses incurred for daily maintenance, the amount of the average amount spent each month is indicated in the report, and no supporting documents are attached.

[RT I, 27.06.2012, 4 - enters into force. 07.07.2012]

(3) The court must check the substance of the report, assess the justification of the incurred expenses and, if necessary, demand explanations or correction and addition of the report.

[RT I, 27.06.2012, 4 - enters into force. 07.07.2012]

(4) The guardian's written reports are kept in court.

Section 3 Termination of guardianship

§ 195. Termination of guardianship

(1) Guardianship ends:

- 1) with the death of the guardian;
- 2) with the restoration of parental custody;
- 3) by adopting a guardian;
- 4) when the guardian reaches the age of majority.

(2) The guardian and the municipality or city government must notify the court of the circumstances specified in subsection 1 of this section.

§ 196. Declaring the ward dead

[RT I, 29.06.2014, 3 - entered into force. 09.07.2014]

(1) [Repealed - RT I, 29.06.2014, 3 - entered into force. 09.07.2014]

(2) If the guardian is declared dead or if the time of his death is established, the guardianship ends with the entry into force of the decree declaring him dead or establishing the time of death.

§ 197. Release of guardian

(1) The court may release the guardian if, due to a significant breach of his duties or for some other reason, the guardian no longer meets the requirements for the guardian or if the continuation of the guardian's duties would harm the interests of the ward.

(2) The court releases the guardian on its own initiative or on the basis of the request of a person with a legitimate interest. The court can also release the guardian based on the guardian's own application.

(3) Upon release of the guardian, the court issues an order for the further execution of the guardianship. If guardianship is performed jointly by several persons and only one guardian is released, the duties of the guardian will continue to be performed by the other guardian.

§ 198. Release of guardian from legal entity and guardian from municipality and city government

(1) The court releases a guardian from a legal entity or a municipality or city government and appoints another guardian if it is in the interests of the person under guardianship and a natural person suitable for the guardianship is ready to fulfill the duty of guardianship. The guardian may be released from the municipal or city government at his request even if the court finds that, in accordance with § 176 (2) or § 205 (3) of this Act, another municipal or city government is significantly more closely related to the person under guardianship.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(2) The municipality or city government and the legal entity must check the existence of the prerequisites specified in subsection 1 of this section at least once a year and submit an application to the court as soon as they learn of the fulfillment of the prerequisites.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(3) The court must hear the legal entity or the municipality or city government before making a ruling.

§ 199. Issue of property and reporting

In the event of his release, the guardian must hand over the managed property to the ward and submit a report on the management of the property.

§ 200. Continuation of transactions after termination of guardianship

The guardian has the right to exercise guardianship until he learns or must learn about the release of his guardian's duties. It cannot be relied upon by a person who, when making a transaction with the guardian, knew or should have known about the release of the guardian.

§ 201. Death of guardian

(1) Guardianship does not end with the guardian's death. In this case, a new guardian will be appointed.

(2) His heirs must immediately notify the court of the guardian's death. If several persons have been appointed jointly as guardians, the guardian must immediately notify the death of the other guardian.

Chapter 13 GUARDIANS OVER AN ADULT

§ 202. Applicable provisions

The guardianship of an adult is subject to the provisions governing the guardianship of a child, unless otherwise provided by this chapter or the content of the guardianship of adults.

§ 203. Prerequisites for establishing guardianship

(1) If an adult is permanently unable to understand or control his actions due to mental illness, feeble-mindedness or other mental disorder, the court shall appoint a guardian for him, his parent, spouse or adult child, or on the basis of an application by the municipality or city government, or on its own initiative.

(2) A guardian may be appointed only to perform the tasks for which guardianship is necessary. Guardianship is not necessary if the interests of the adult can be protected through authorization and family members or other helpers. When establishing guardianship, the court evaluates the person's ability to understand the legal consequences of entering into a marriage, adopting paternity and other family law transactions.

(3) The task of the guardian may also be to enforce the rights of the ward against third parties.

(4) The court checks every five years at the latest whether the continuation of guardianship over the ward is necessary for the protection of the interests of the ward and whether there is a basis for expanding or narrowing the duties of the guardian by making a ruling on this.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 204. Natural person as guardian

(1) A natural person is appointed as a guardian, who, based on his personal characteristics and abilities, is suitable to protect the interests of the ward in the assigned tasks. When appointing a guardian, the relationship between him and the ward is also taken into account.

(2) An employee of the healthcare, welfare or educational institution where the adult lives may not be appointed as a guardian.

(3) If an adult makes or has previously made a proposal regarding the appointment of a guardian, his proposal must be taken into account if it does not conflict with his interests.

(4) A person may be appointed guardian with his consent.

§ 205. Legal entity and municipal and city government as guardian

(1) If a suitable natural person cannot be found, a legal person may be appointed as guardian with the latter's consent.

(2) If a legal entity learns that it is possible to appoint a natural person guardian for an adult, it must immediately notify the court and the municipality or city government. The legal entity checks at least once a year whether it is possible to appoint an individual guardian for the ward.

(3) If it is not possible to appoint a suitable legal entity as the guardian, the municipality or city government with which the adult is most strongly connected shall be appointed as the guardian. An adult is most strongly connected, among other things, to the municipal or city government where he comes from, where he has lived most of the time, with which he has maintained important ties, where his loved ones or property are located, or where his place of residence according to the population register is located.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(4) The healthcare or welfare institution where the adult is staying may not be appointed as guardian of a legal person.

§ 206. Obligations of the guardian

(1) The guardian protects the property and personal rights and interests of the ward. Among other things, the guardian must ensure that the person under guardianship receives the necessary amount of medical and social services.

(2) If the guardian becomes aware of the circumstances that make it possible to terminate the guardianship, he must notify the court and the municipality or city government. The same applies to the circumstances that allow the guardian's duties to be limited or expanded. The court decides to terminate, limit or expand the guardianship on its own initiative or on the basis of an application by the guardian, the municipal or city government or the person under guardianship.

§ 207. The guardian as the legal representative of the ward

(1) The guardian is the legal representative of the ward within the scope of his duties.

(2) The guardian also needs the consent of the court:

- 1) to cancel or terminate the lease of the residential premises under guardianship;
- 2) for concluding duration contracts with a term of more than four years.

Chapter 14 SPECIAL CASES OF GUARDIANS

§ 208. Appointment of a guardian for an unborn child

(1) A guardian may be appointed for a conceived but not yet born child if it is necessary to protect his interests. A guardian shall not be appointed if, in the event of a child's birth, the parent's right of custody belongs to his parents.

(2) The guardianship specified in subsection 1 of this section ends with the birth of the child.

§ 209. Appointment of a special guardian

(1) A special guardian shall be appointed to a person who is under the care of a parent or to whom a guardian has been appointed for those actions that the parents or the guardian cannot perform. In particular, a special guardian is appointed to manage the property inherited or received as a gift, if the testator or donor has determined that the parents or the guardian may not manage the property.

(2) A special guardian is also appointed for the actions specified in § 180 subsection 1 of this Act. The court may replace the guardian's declaration of intent with an effective court decision without appointing a special guardian, if the appointment of a special guardian would not be expedient for a specific action.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(3) If there is a need to appoint a special guardian, the parent or guardian shall immediately notify the court thereof. The provisions on the appointment of a guardian do not apply to the appointment of a special guardian.

(4) If a special guardian is appointed to perform a one-time action, the special guardianship ends with the performance of this action. In other cases, the court terminates the special guardianship if the grounds for its appointment have ceased to exist.

Part 4 IMPLEMENTATION PROVISIONS

§ 210. Application of the law

(1) This Act extends to all family law relationships that have arisen by the time the Act enters into force, unless otherwise provided in the following provisions.

(2) The law that was in force at the time of the occurrence of the circumstance or the performance of the act shall apply to the circumstance or action that occurred or was performed before the entry into force of this Act, unless otherwise provided by this Act. If the property was acquired before January 1, 1995, the family law in force before the entry into force of this law applies to questions of property ownership.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

(3) If the marital relationship ended before July 1, 2010, joint property was formed until the marital relationship ended.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 09.07.2014]

§ 211. Matrimonial property rights

(1) If the marital property agreement concluded before the entry into force of this Act does not provide otherwise, the provisions of this Act regarding property ownership shall apply to the property relations between the spouses in the case of marriages concluded before the entry into force of this Act.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 01.01.2015]

(2) The procedure for the management of separate property in the property relationship of the property partnership provided for in § 27¹

of this Act shall be applied to the acquired property after the entry into force of § 27¹.

[RT I, 29.06.2014, 3 - enters into force. 01.01.2015]

§ 212. Application of the asset ratio for offsetting asset growth

(1) Spouses may, within one year after the entry into force of this Act, jointly notify the keeper of the matrimonial property register that they wish to switch to property growth equalization property, unless divorce proceedings have been initiated or the matrimonial property agreement concluded between the spouses stipulates otherwise. The notification is submitted together with the statement on the property ratio of the property increase offset for entry into the matrimonial property register in a notarized form. When submitting a notice, § 61 of this Act applies, taking into account the specifics of this section.

(2) In case of submission of the notice, the joint property acquired before the registration order is issued becomes the property jointly owned by the spouses. Spouses' notional shares in co-ownership are considered equal.

(3) In the case of real estate and ships entered in the ship title book, the spouses may determine different notional parts within six months from the submission of the notice. To do this, the spouses submit a notarized application to the real estate department to correct the relevant entry. The right to determine the notional parts in a different way also ends if the real estate is subject to a forced auction or if the real estate is placed under foreclosure or if an application is submitted to the real estate department for a judicial mortgage on the real estate.

(4) The assumption of equality of the shares of the spouses provided for in subsection 2 of this section may be deviated from based on an entry in the matrimonial property register or the land register.

(5) The notice provided for in subsection 1 of this section may be submitted to any keeper of the matrimonial property register. If the spouses own real estate, the court receiving the application must forward the application to the real estate department.

(6) No state fee shall be paid for making an entry in the matrimonial property register on the basis of this section. The transaction value is considered to be 319 euros.

[RT I 2010, 22, 108 - entry into force. 01.01.2011]

§ 213. Maintenance of a divorced spouse

If the marriage was dissolved before the entry into force of this Act, the previously applicable law shall apply to the maintenance claim of the spouse. This does not concern maintenance agreements concluded between spouses.

§ 214. Parental custody

(1) The right of parental custody shall be deemed to belong jointly to the child's parents from the entry into force of this Act. A parent whose parental rights have been taken away on the basis of the previously valid family law does not have the right of maintenance.

(2) Decisions, established circumstances and remedies that a court or an administrative body has made or determined regarding the § 123 subsection 2, § 123 1

exercise of parental rights before the entry into force of this Act shall continue to be valid. and § 140

subsection 2 of this Act apply to the amendment of these decisions, identified circumstances and remedies.

[RT I, 29.06.2014, 3 - entered into force. 09.07.2014]

(3) If, before the entry into force of this Act, the court has designated the residence of one parent as the child's residence, then from the entry into force of this Act, only the parent whose residence has been designated by the court as the child's residence shall be deemed to have custody of the parent.

(4) If the right of custody of a parent is deemed to belong jointly to the child's parents in accordance with subsection 1 or to one parent in accordance with subsection 3, the child's parents may, within three years from the entry into force of this Act, personally submit a joint application to the registrar to terminate joint custody and grant the right of custody to one parent or to grant the right of custody to the parents jointly.

[RT I, 27.06.2012, 4 - enters into force. 07.07.2012]

§ 215. Guardianship of a minor

From the entry into force of this Act, the provisions of this Family Act shall apply to the exercise of guardianship over minors. Guardians appointed on the basis of the previously applicable law will continue to be guardians.

§ 216. Guardianship over an adult

The guardianship established over adult persons before the entry into force of this Act when they are declared incapacitated becomes guardianship according to this Act. When guardianship is established, the specified tasks (competence) of the guardian remain valid.

§ 217. Time of termination of marriage

If the divorce judgment was passed before January 1, 1995, the marriage ends with the registration of the divorce in the civil registry office.

1

§ 217 . Preparation for adoption

The request for adoption submitted to the county governments before January 1, 2017 will be reviewed and the steps related to adoption preparation will be carried out by the Social Insurance Board from January 1, 2017.

[RT I, 21.12.2016, 2 - enters into force. 01.01.2017]

2

§ 217 . Livelihood

(1) If, according to a court decision made before January 1, 2022, a parent is obliged to pay maintenance to a minor child in the amount of the minimum amount of alimony established by law or the minimum amount of half the salary per month, it is considered that from January 1, 2022, the parent is obliged to pay maintenance according to the court decision 292 euros per month.

1

(1) If, according to a court decision made before February 1, 2023, the parent is obliged to pay maintenance to a minor child in a variable amount and the amount of maintenance depends on the change in the amount of support for a family with children, the amount of maintenance awarded on the basis of the court decision is calculated according to the version of the Family Act valid from February 1, 2023 on the basis of subsection 5 of § 101.

[RT I, 11.01.2023, 2 - enters into force. 01.02.2023]

(2) If the obligated parent or child does not agree with the amount of maintenance specified in subsection 1 of this section, he or she has the right to apply to the court to change the amount of maintenance based on a change in the legal situation.

[RT I, 22.12.2021, 2 - enters into force. 01.01.2022]

3

§ 217 . Application of changes to the age of minor marriage

If the court has received an application to extend the legal capacity of a person who has reached the age of 15 on the basis of § 1 (3) of this Act before November 1, 2022, the court will resolve the application on the basis of the provisions in force at the time of its submission.

[RT I, 08.06.2022, 1 - enters into force. 01.11.2022]

§ 218. – § 230. [Omitted from this text.]

§ 231. Entry into force of the law

This law enters into force on July 1, 2010.